

אלפים חגגו את סיום השי"ס בחנוצ'סטור

- גיליון מיוחד -

הגאון רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א מספר על שלושה חלומות עם מחולל רעיון הדף היומי הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זי"ע

באווירת השמחה המרחפת באוויר נפגש הרב ישראל ליוש שליט"א יחד עם הגאון רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א שאמר לו: "יש לי שלושה סיפורים על שלושה חלומות שקשורים לדף היומי! אספר לך אותם ותספר אותם לציבור..."

הרב ישראל ליוש

עולם התורה בשמחה! רבבות לומדי הדף היומי צוהלים ושמחים לרגל יום חגם - סיום הש"ס. שבע שנות עמל, שבע שנים של עקביות, יום אחר יום, דף אחר דף, יוצרים את שמחת השלמות. ובאווירת השמחה המרחפת באוויר פגש אותי הגאון רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א ואמר לי: "יש לי שלושה סיפורים על שלושה חלומות שקשורים לדף היומי! אספר לך אותם וספר אותם לציבור... זה בוודאי יביא תועלת רבה וחיוזק עצום לקראת תחילת המחזור החדש בדף היומי..."

פעם בהיותי ילד, בשמחת תורה נשא אותי המהר"ם על כפיו ואמר לי: 'אתה תגמור את הש"ס...'. לימים פרצה מלחמת העולם השנייה והנאצים ימ"ש העבירו אותי שבעה מדורי גיהנום, באחד מהם הושלכתי יחד עם עוד ארבעה נערים לבור עמוק... בצר לי זעקתי: 'הלוא המהר"ם שפירא אמר לי שאני יגמור את הש"ס... אני חייב להישאר בחיים...'. ובורן ה' אני היחיד מבין הילדים שנשארו בחיים. "עברה תקופה, צבא ארה"ב שחרר אותנו ועברתי לגור בארצות הברית. המציאות החדשה וגשמינותה של אמריקה השכיחו ממני את אט את עברי. נישאתי אמנם לאשה יהודיה, אך חייתי כאמריקאי חלוני לכל דבר. נולדו לי ילדים, והם הלכו בדרכי ומוצאם היהודי כלל לא בא לידי ביטוי..."

"ר' שמעון אליקון, יהודי ממקסיקו, סיפר לאחי הרה"ג רבי אברהם יצחק שליט"א על אירוע נדיר אותו חווה בעת שהשתתף פעם יחד עם משלחת מכובדת ממקסיקו בסיום הש"ס בארצות הברית. "ישבתי שם ליד יהודי מבוגר כבן תשעים", סיפר ר' שמעון, "וברגע סיום הש"ס, כאשר פרצה השמחה והמשתתפים פיוזו ורקדו בכל עוז לשמחתה של תורה, הצעתי לאותו יהודי לרקוד יחד אתי. הוא נענה להזמנתי ואמר לי: 'בשמחה זו אני מספר אחת...'. ואני מספר שתיים, ענית לו בהלצה, ומיד שאלתי אותו: בשמחה שרבבות יהודים משתתפים בה, מדוע הנך חושב שאתה מספר אחת...?"

"ש"ב ואספר לך את סיפור חיי!", אמר לי היהודי המבוגר, 'נולדתי ב'לובלין' וגדלתי על ברכי רב העיר הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל.

גדולים ממנו בשנים רבות, אך לא היתה כל ברירה מאחר והמלמד של רבי מאיר לא הסכים להשאירו בכיתה, כי הוא עלה בכשרונותיו על חברי כיתתו, ושאלותיו העמוקות העסיקו את המלמד זמן רב על חשבון התקדמותם של שאר הילדים.

כבר אז חלם הילד מאיר שפירא על רעיון 'הדף היומי', אך הוא התבייש לספר את רחשי לבו לחבריו הבוגרים ממנו. בת כבת חמש היתה לו לרבי שלום מושקוביץ והיא היתה מגישה לאחיה את האוכל. בפניה חש רבי מאיר יותר נוח, ושח לה בהתרגשות ובהתפעלות את חלום חייו - 'הדף היומי', כל עם ישראל ילמדו כל יום את אותו דף, ובכל ארצות תבל כאשר יפגוש יהודי את חברו ישוחח אתו בדברי תורה על הנושא הנלמד בדף היומי... כך היה מדי פעם מספר לה בהתלהבות על חלומו הגדול, אבל היא כילדה הגיבה בזלזול ואמרה לו: "אבא אומר שאתה ילד כשרוני, חבל שהנך מבזבז את זמנך לריק בהבלי שווא, אל לך להתעסק בחלומות מוזרים... וכי מה שלא עשו גדולי הדורות עד עתה, יעשה ילד צעיר ויהפוך את העולם...?".

רבי מאיר האזין לדבריה ולא הגיב, אך הם לא הצליחו לכבות את שלהבות האש שבערה בקרבו, והמשיך לספר לה על חלומותיו והיא המשיכה לבטלם.

הילד גדל, עבר לשיבה המתאימה לו, עלה והתעלה ונמנה בין מנהיגי הבולטים של היהדות החרדית, הקים את ישיבת 'חכמי לובלין', והגשים את חלומו הגדול - הפצת רעיון 'הדף היומי'. לימים פגש רבי מאיר שפירא את אותה ילדה, שאף היא גדלה והפכה להיות אשת חבר לאחד האדמו"רים, ואמר לה: "את זוכרת את תגובתך על חלומי כילד?". לאחר שענתה בחיוב, נטל רשות מבעלה ואמר לה: "אינני מקפיד עלייך, אך כמחנכת ומגדלת דורות, בקשה לי אלייך: לעולם אל תלעגי לחלום של ילד יהודי! תארי לעצמך לו הייתי מתנהג כשאר הילדים, שכאשר לועגים להם הם זונחים את רעיונם והייתי מתייאש וגונן את רעיוני... כמה העולם היה מפסיד?... כמה התורה היתה חסרה?...? כאשר ילד יהודי חולם, הוא חולם עם הקב"ה, תנו לו לחלום... תנו לו להגיע רחוק...!".

"יהודי ששמע ממני סיפור זה", מספר המשגיח, "משום מה לא האמין לפרטיו, ופנה אל הגאון רבי משה הלברשטאם זצוק"ל, שהוא מנכדי הרה"ק רבי שלום מושקוביץ משאף זצוק"ל, לברר את נכונות המעשה. אמר לו רבי משה: 'הסיפור על פרטיו אמת ויציב' והילדה הזו היא אמי ע"ה...!".

חלומו של הילד 'מאיר שפירא' נפתר לשמחת עולם התורה, ופותרו הלוא פרוש הוא לברכה לפני כל חולם לסיים את הש"ס. אל תלעגו לחלומכם... עלו על עגלת ההזדמנות של פתיחת המחזור החדש והצטרפו לרבבות הלומדים יום אחר יום, דף ועוד דף, עדי תזכו בעוד שבע שנים לשוב ולשמוח בשמחת התורה...

"עד שחל המפנה הגדול בחיי. לילה אחד נגלה אלי בחלומי מורי ורבי לשעבר המהר"ם שפירא מלובלין זי"ע, ואמר לי: 'אתה הרי חי בזכותי...! טענת שאמרת לי לגמור את הש"ס... על מנת כן ניתנו לך חיך במתנה... חזור לחיות כיהודי כשר, החל ללמוד את הש"ס ותסיימו...!'.
"כשהתעוררתי לא נתן לי החלום מנוח, נזכרתי בעברי המפואר, בעייתי ובמשפחתי. בנס הגדול כשניצלתי מן הבור ובהבטחתי לסיים את הש"ס... הבנתי כי מעתה עלי לשנות את אורח חיי ולמלאות את תפקידי. קראתי לכל בני משפחתי, סיפרתי להם את דבר החלום, וכולנו יחד חזרנו בתשובה שלמה...
"התחלתי מיד ללמוד את הש"ס כהבטחתי וכברת רבי מאיר שפירא מלובלין, והנה אני זוכה כעת לסיים את הש"ס... עתה מבין אתה מדוע אני מספר אחת בשמחה הזו...?".

"החלום השני", מספר המשגיח רבי חזקיהו, "הוא חלומו של הגאון רבי צבי אריה פרומר זצ"ל, ידיד קרוב של הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זי"ע ומי שהיה ממשיך דרכו בראשות ישיבת 'חכמי לובלין'.
"לאחר פטירת המהר"ם שפירא הוא נגלה אליו בחלום, ורבי צבי אריה שאל אותו: 'היכן מקומך בגן עדן?'.
"למותר לציין", מבהיר רבי חזקיהו, "כי זכויותיו של מהר"ם שפירא בייסוד סדר הדף היומי ובהקמת ישיבת 'חכמי לובלין', הקנו לו בוודאי מקום רב ועליון בישיבה של מעלה".

"השיב לו המהר"ם: 'דע לך, שבשמים לא מתפעלים מהמעשים, הקובע הוא רבי לויטס איש יבנה...! וכוונתו למשנה באבות (פ"ד מ"ד) 'רבי לויטס איש יבנה אומר, מאוד מאוד הוי שפל רוח...'.
"בענין זה יש בנותן טעם לספר עוד סיפור", המשיך רבי חזקיהו. "מעמד הנחת אבן הפינה לישיבת 'חכמי לובלין' היה מעמד נשגב שפולין לא ראתה כמותו. גדולי הדור, רבנים ואדמו"רים נטלו בו חלק, ביניהם הרה"ק 'אמרי אמת' מגור זי"ע, הרבי מטשורטקוב זי"ע ועוד. לפתע נעלם בעל השמחה הגאון רבי מאיר שפירא זי"ע ולא נודע היכן הוא...
"אחד ממושגתפי השמחה חשק לראות את בנין הישיבה החדש במלוא הדרו, ולשם כך החליט לעלות לקומות העליונות להשקיף משם על יופיו ותפארתו של הבנין. כאשר הגיע לקומה העליונה שמע קול מתרונן והכיר שהוא קולו של המהר"ם שפירא, שחזר שוב ושוב על הפסוקים (דברים ח יח): 'וְאֶמְרָתְךָ בְּלִבְךָ כְּחֵי וְעֶצֶם יְדִי עֲשֶׂה לִי אֶת הַחַיִּל הַזֶּה: וְנִכְרַתְךָ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ כִּי הוּא הַנֶּתֶן לָךְ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חַיִּל...".

החלום השלישי הוא חלום של ילד שהתגשם ועם ישראל לדורותיו זוכה ממנו...

בילדותו למד הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זי"ע אצל הרה"ק רבי שלום מושקוביץ זצוק"ל מ'שאף', יחד עם בניו. הם אמנם היו

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו לי: israel.layosh@gmail.com

חשוב לציין, שאבא היה 'נורמטיבי' בהתנהלותו. איש בין אנשים, ועושה מה שצריך לעשות. בצעירותו ארגנו בביהמ"ד 'חניכי הישיבות' בב"ב שיעורי תורה, ומדי שבוע הוצרכו להדביק מודעות מי ימסור שיעור השבוע. אבא תיאר, שהוא יחד עם יבלחט"א רשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א בצעירותם היו דואגים לפרסום המודעות הללו

הגאון רבי אברהם ישעיהו קרליץ שליט"א, רב ביהכ"נ 'הליגמן'
על אביו מרן הגאון רבי נסים קרליץ זצוק"ל

"ויט ש'כמו ל'סבול" (בראשית מ"ט, ט"ו)

וברש"י: ויט ש'כמו לסבול עול תורה

להגזים או לסטות מהעניין, כי אז הציורים יהיו אצל הילדים העיקר ויסטו ממטרתם. וחייד באומרו, שיש לשים לב שגם אם הדברים נראים פשוטים וברורים בעיני מוסר השיעור, הרי לפני התלמידים נכון להסביר הכל ולהדגיש להם מה הנושא המדובר.

מרן זצוק"ל, כידוע, היה נמנע ברוב המקרים להעיר לאחרים גם בבית הכנסת בו כיהן כרב. כיצד נהג כשהוצרך להעיר לילדיו בדבר מה הצריך תיקון?

הוא העיר במקרי הצורך, אבל תמיד בצורה מחוכמת ומחנכת כאחת. כאשר רצה להעיר על ביטול תורה הזכיר את אמרתה של הסבתא (-אמו, הרבנית קרליץ ע"ה, מ.ב.) במקרה דומה שהיתה מעירה באומרה: "את אבא שלי (הגאון שמריהו יוסף זצוק"ל, רבה של קוסובה, מ.ב.) אף פעם לא ראיתי בלי ספר לימוד ביד... זה היה מספיק כדי לעורר ולחנך.

באחד מימי ר"ה עמדתי ליד ארון הספרים בבית. אבא בדיוק חלף שם, ושאלני בחביבות: "נו ישעיה, איזו מסכת אתה יודע מהתלמוד בבלי?". עבורי היה זה דרבון כי חייבים לדעת ולהבין ש"ס!"

על עוון השקר הוא היה מקפיד מאוד, ותמיד היה אומר שחינוך לומר אמת הוא בכלל החינוך למידות טובות, וכמו שנאמר "למדו

בין פעליו הרבים עומד הגראי"ש קרליץ שליט"א בנשיאות מספר ת"תים ומפקח על התנהלותם. במסגרת זו היה נכנס רבות לדון עם אביו מרן זצוק"ל בענייני חינוך, והוא נאות לפרוש עצות, הדרכות והנחיות שקיבל ממרן הגר"ח זצוק"ל.

לא אחת, כששאלנו מה עלינו לעשות כדי למנוע את ירידת הדורות, ובפרט בדור האחרון שניכר שינוי מהותי מדורות קודמים - הוא ענה, שבדורות הקודמים ידעו לתת חשיבות וערך לדברים ומושגים נעלים יותר, וככל שידגישו לילדים את המושגים והנושאים החשובים בהמחשת סיפורים ועובדות כך יגדל הערך בעיניהם בדברים החשובים. והביא דוגמה לכך מרבו מרן רה"ה הגרמ"י לפקוביץ זצוק"ל שנהג למסור בשבת שיעור לתלמידים בקצוה"ח וכדומה, וכשהגיע לסברא עמוקה הוסיף בהטעמה ואמר: "אזא סברא, נאר שבת קען מען דאס פארשטיין!" (כזו סברא - רק בשבת אפשר להבין זאת), וכך היה מכניס בתלמידיו הרגשת רוממות וחשיבות התורה. וכך נהג גם אבא בדרך לימודו להראות כל העת את חשיבות וכבוד התורה. פעם נכנס אליו מלמד שהתאונן בפניו שאפילו כשקובע עתים ללמוד לעצמו, בכל זאת אינו מספיק ללמוד כראוי, ושאלתו בפיו האם יפסיק ללמוד. אבא השיבו בפסקנות: "וכי מה אתה רוצה? שמי יהיו מלמדי תינוקות, אלו שלא יודעים ללמוד?!", והוסיף ואמר "ממלמד תינוקות לא מפסידים!".

כשהתבקשתי למלא מקומו באמירת שיעור ביקשתי לברר מה חשוב לדעת קודם מסירת השיעור. הוא ענה מנסינו, שמטרת השיעור אינה רק להקנות 'דיעות' לתלמידים אלא בעיקר ללמד 'איך לומדים'. בתחילת כל סוגיא יש להתחיל בפיתוח הבנת הרעיון, ורק בהמשך יש לגשת לביאורי המילים, וכך הם יבינו את ביאורי המילים עם המשמעות של הסוגיא.

הוא הוסיף, שההמחשות והציורים הם אכן כלי עזר חיוניים ומועילים כאשר מטרתם להבין יותר טוב את העניין, אך יש להיזהר שלא

במסע המרומים נשא עמו רבי דוד לייב מזוודה קטנה, מעין תיקיד, שלא משה מידו. לכל מקום שהלך ונסע נשא עמו את המזוודה הסודית. שעה שכולם הפקידו את תיקיהם בבטן המטוס ובתאי האוטובוס, לא הפקיד רבי דוד לייב מזוודה אישית זו. כששאלוהו וחזרו ושאלוהו לפשר ההיצמדות הזאת, הוא בשלו: "המזוודה לא תצא מתחת ידי!"

חיי הוד וקדושה של הרה"צ רבי דוד לייב שווארץ זצ"ל

רבי דוד לייב שווארץ זצ"ל (בראשית מ"ז, כ"ח)

הרב יוסף מאיר האס

הארץ. הוא נטש את משרת ההוראה ועבר לעיסוקו זה בשל 'צרכי עמך מרובים'. כבר בגיל בר מצווה הוא נבחן על כל הלכות שבת והיה בקי בפירוש 'מגן אברהם' על הלכות אלו. לאחר מכן הפך להיות בקי בש"ס וידיעותיו בוהר הק' היו רחבות מאוד, עד כדי ציטוט בעל פה של קטעים שלמים. ידיעותיו הרהוטות מצד אחד ומסירות נפשו לזולת מצד שני חיבבוהו על כל וההערצה הציבורית אליו גברה. סוכן הנסיעות ביקש אפוא במתנה לזו להביע לו את הערכתו.

"רצה הגורל או יותר נכון ההשגחה, וללא ידיעה מוקדמת על זהות משתתפי הסיוור בקבוצה זו נרשמתי אף אני לסיוור זה. ליד הארץ אנוכי ובביתנו שמעתי רבות על גדולי וצדיקי החסידות ועל העיירה היהודית הקטנה של מזרח אירופה. אמרתי, הזדמנות באה לידי לעמוד מקרוב על האתרים ועל המקומות שעליהם שמעתי בילדותי ולא אצטרף? הלכתי ונרשמתי."

"רק בשדה התעופה - בתור לעלייה למטוס - הכרתי לראשונה את שותפי לנסיעה. אז לא הכרתי עדיין את רבי דוד לייב, וכשראיתי חשבת לרגע שהסוכן שהרכיב את הקבוצה טעה טעות חמורה בכל הנוגע להרכב ההומוגני שלה... כבר במהלך הטיסה התגלה רבי דוד לייב כדמות שונה מזו שראיתי. איש שמח וטוב לב, עם לשון שנונה וסיפור חסידי מחייה. הוא שולט במקורות היהדות ובתורת החסידות, וחולק את ידיעותיו עם שכניו. השמחה האופפת את האיש עוברת עד

לו היה יודע הרה"צ רבי דוד לייב שווארץ זצ"ל שיכתבו עליו מאמרים ויריעות בעקבות מסכת חיי המופלאים היה מקפיד חלילה. ה'הצנע לכת' בו היה דבוק וחבוק בכל נימיו ובכל ימיו... "עזבו אותי לנפשי, אינני מהדור שלכם", היה רבי דוד לייב מתחנן על נפשו. לו היה יודע... רק ויזכר שמו של הרה"צ רבי דוד לייב שווארץ זצ"ל ומיד תעלה נגד עינינו דמותו של 'השנורר' המפורסם מקרית ויז'ניץ בבני ברק, שכל ימיו ולילותיו היו סובבים סביב איסוף וגיוס כספי צדקה בבתי הכנסת ובאולמי השמחות. אין ספק שעבודת הצדקה ומידת גמילות החסדים היו אלו שסימלו אותו יותר מכל דבר אחר, אולם כראוי וכיאה ליהודי רם מעלה כמותו - כאשר רבים אחזו כך עוד בחייו שהיה אחד הצדיקים הנסתרים - פנים רבות היו לו לרבי דוד לייב, ועל אחת מהן מתמקדות שורותינו הבאות.

מדובר בזווית מעניינת מאוד ולא מוכרת, בה מתוארת דמותו של רבי דוד לייב בקולמוסו של הרב מאיר צבי גרוזמן שליט"א. כשאנו תמהים בפניו היכן פגש את רבי דוד לייב ומאיפה ידע לתארו בצורה מרתקת שכזו, הוא מספר לנו שהיה זה בנסיעתה של הקבוצה השנייה שהורשתה להיכנס לתוככי מזרח אירופה עוד לפני קריסת מוסך הברזל, בשנת תשמ"ד.

"בזכותו של הסבא"

"באותה שנה, כשנפתחו קצת שערי מזרח אירופה, סמוך לקריסת המשטר הקומוניסטי, עלו סוכני הנסיעות על הגל התיירותי החדש והחלו לארגן קבוצות תיירות לפולין", מספר לנו הרב גרוזמן בשיחה נרגשת. "רבי דוד לייב נרשם לאחד הסיוורים האלה. על אף שסיפרו כי אין לו מומן עצמי לממן את הנסיעה, בעל סוכנות הנסיעות שהשתייך לאותה חצר חסידית אליה השתייך גם רבי דוד לייב (ויז'ניץ), ידע שרבי דוד לייב משתוקק מאוד להשתטח על ציונו של זקנו הק' הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע, והעניק לו כרטיס נסיעה על חשבון הבית. "סוכן הנסיעות ידע את אשר ידעו כל אנשי החסידות שבאותה חצר. רבי דוד לייב אינו קבצן המקבץ נדבות - רבי דוד לייב הוא תלמיד חכם נפלא ששימש בעבר ר"מ באחת הישיבות הגדולות שבמרכז

המלון 'הולדי אין' שבקראקא והגה בספרי קודש. אלה שישבו לידו העידו שלא הוציא מפיו אף מילה אחת של חולין לאורך כל יום השבת. 'קודש היא לכם', נהג לומר לפונים אליו. הרה"ק רבי חיים מטשערנאוביץ זי"ע, בעל ה'באר מים חיים', הסביר כך את הפסוק: 'אפילו את ה'לכם' יש להפך בשבת ל'קודש', ורב דוד לייב יישם את הרעיון הנשגב בכל רגע ורגע".

המזווה הסודית

במשך הימים הראשונים של המסע המרומם נשא עמו רבי דוד לייב מזווה קטנה, מעין תיקיד, שלא משה מתח ידו. לכל מקום שהלך ונסע נשא עמו את המזווה הסודית. שעה שכולם הפקידו את מזוודותיהם ותיקיהם בבטן המטוס ובתאי האוטובוס לא הפקיד רבי דוד לייב מזווה אישית זו. כששאלוהו וחזרו ושאלוהו לפשר ההיצמדות הזאת, לא השיב. בדיחות נוצרו סביב למזווה זו והוא בשלו: "המזווה לא תצא מתחת ידי!".

מספר הרב גרוזמן במתק שפתי: "כשהגענו ביום הנשגב כ"א אדר בבוקר לציון קדשו של בעל ההילולא, הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע, התגלה הסוד והתברר פשרו של דבר. המזווה הכילה עד לפיה פתקי בקשות - קוויטלעך, שאנשים שונים הפקידו בידי לקראת הנסיעה וביקשוהו שיקריאם ליד ציון קודש הקדשים ביומא דהילולא רבה.

"אנשי הקבוצה נעמדו סביב למצבה והחלו באמירת ספר תהילים, והוא פתח את המזווה על ברכיו, ובעומדו כפוף ליד ציון זקנו הק' שלף ממנה פתק אחר פתק, קרא בו והניחו על הציון. דמעות זלגו מעיניו ופיו מלמל את הבקשות. העמידה סביב לציון נמשכה כשעתיים וחצי, עד סיום אמירת כל הספר, והוא רבי דוד לייב עדיין שולף פתקים וקורא בהם. בסבלנות שלא תתואר חיכתה לו כל הקבוצה עד שסיים את שליחותו. אם חז"ל אמרו 'חזקה שליו עושה שליחותו', רבי דוד לייב לא היה בחזקת חזקה, הוא היה מעל לכך - הוא היה בחזקת ההלכה עצמה...

"את גדולתו האמיתית של רבי דוד לייב גיליתי בהערה קטנה שהשמיע כקריאת בניי. היה זה כאשר הסבה כל הקבוצה לסעודה שלישית - באותו חדר במלון שאולתר כבית כנסת. התבקשתי בהמשכה של ישיבת צוותא זו לומר דברי תורה. בתוך הדברים אמרתי את המשפט: 'חז"ל אמרו - ישועת ה' כהרף עין'. כאן נשמעה קריאתו הפסקנית: 'אין מאמר חז"ל כזה!'. מיד נשמעו מכל עבר קריאות בניי מפיחים של ה'ידענים' למיניהם: 'יש, יש!'. מאן דהוא אף נקב בשם המסכת, הדף והעמוד שבהם מופיעה האמרה. אחר טען שהיא מופיעה בפרקי אבות, ושלישי הגיב: 'לא, במסכת דרך ארץ!', והוא, רבי דוד לייב לא הגיב. אף אני לא הגבתי. כששבתי ארצה בדקתי כאחת הפעולות הראשונות אם אמנם רבי דוד צדק בקריאתו. והוא אכן צדק.

"מאז ואילך, כשנפגשנו בחתונות ובאירועים אחרים הגברתי לו את תרומותי, הכפלתי ושילשתי אותה, לא לפני שהרעפתי עליו דברי הערכה והערצה", מסיים הרב גרוזמן וקושר כתרי ערגה לראשו של רבי דוד לייב הצדיק.

(מתוך 'המבשר - קהילות' / י"ט בכסלו תש"פ)

מהרה לבאים עמו במגע. אט אט הוא הפך למרכז הקבוצה, לדוברת ולמנהיגה.

"היה זה מיד אחרי הנחיתה על אדמת פולין, כשעמדנו בתור המייגע בסמוך לשולחן פקיד המכס שבשדה התעופה בוורשה. חששנו מפני הטרדה הכרוכה בבדיקת המזוודות והחפצים האישיים. המשטר הקומוניסטי, על אף גסיסתו, המשיך באותם ימים בסרבוליו הביורוקרטיים והטיל מורא על כל הבא בשערי מדינתו. רבי דוד לייב - שהבחין בפניהם הנפולות של חברי הקבוצה - הכריז באידיש שהייתה שפה שאינה מובנת למוכסים: 'בזכותו של הסבא הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק - זכותו תגן עלינו - יפטרנו אותנו מכל בדיקה שהיא...' וכך אכן היה.

"הפקיד שהעפין מבט על הקבוצה ועמד על הרכבה, ניסה לשוחח עם הראשון וכשראה שהאיש אינו מבין דבר בשפה הפולנית סימן בתנועת יד קלה לכל הקבוצה לעבור ללא בדיקה. הוי, איך שרבי דוד לייב צהל בראותו זאת: 'אמרתי לכם!'".

איש על העדה

על פי סיפוריו הקולחים של הרב מאיר צבי גרוזמן שליט"א אנו למדים כי רבים מחברי הקבוצה הבינו מיד כי מדובר ביהודי מורם מעם וכדאי להתחקות אחר עקבותיו, שיש בהן כדי ללמד אורחות חיים ולקח טוב. "במרוצת הימים ששהינו בפולין התגלה רבי דוד לייב בהתנהגותו הקדושה והטהורה", הוא נזכר ומוסיף: "מדי יום ביומו חיפש מקווה לטבול בו. בהיותנו בקראקא מצאנו מקווה שהרה"ק רבי איציקל מפשעווארסק זי"ע הקים לאחר שנות השואה האיומות, ורבי דוד לייב טבל בו. במקומות אחרים, בהיעדר מקווה, ביקש רבי דוד לייב שימנעו לדקות אחדות כניסת זרים לבריכת המלון, ומדי בוקר טבל שם לקראת תפילת שחרית. פעמים רבות היו המים קרים מאוד, אך רבי דוד לייב לא נרתע מהם כלל.

"מלבד זאת, הימים היו ימי החורף האחרונים, המחצית השנייה של חודש אדר, ומידות החום עמדו בשעות הלילה 'רק' על שש מעלות מתחת לאפס. למרות זאת, רבי דוד לייב לא התכסה בשמיכה משך כל ימי שהותו בפולין - הוא חשש שמא יש בה צמר ופשתים יחיד, והעדיף להתכסות במעילו הפרטי שלא היה בו כדי לגונן על מידת הקור והכפור ששלטו בעוו.

"ביום שישי ביקרנו במחנה המוות אושוויץ, והנה בשעה 12 בצהריים, כשרבי דוד לייב שיער שהגיעה שעת חצות, הוא נקש במקלו על האדמה והכריז: 'די! שבת מתקרבת ואין לשהות יותר כאן'. הפצרותיהם של חברי הקבוצה להאריך את השהות להמשך הסיוור בביינים בהם שוכנו היהודים האומללים לרבותיהם, נענו בשלילה. 'השבת', כך אמר בקול פסקני, 'קודמת לכל הסיוורים והטוילים'. בהיותו מעין 'איש על העדה' לא העזו להמרות את פיו והביקור הסתיים.

"לכבוד שבת לבש רבי דוד לייב בגדי שבת וצורתו - שבלאו הכי האירה בכל ימות החול - השתנתה לכלי היקר. שבת מלכתא האירה את פניו באור עליון וכולו אומר קדושה. השטריימל שעל ראשו לא היה כובע של ימות החול. זה העניק לו ממלכתיות, פאר, משהו שלא מעלמא הדין. 'לאורך כל השבת הוא ישב בבית המדרש שאולתר באחד מחדרי

ברבות הימים התבטאה הרבנית אלישיב ע"ה באוזני אחד מנכדיה ואמרה: "אני תולשת את שערות ראשי כדי שלא לדבר עמו דברים בטלים ואתם מדברים אתו כל כך הרבה!?!". היתה זו הנהגה מופלאה האפופה במסירות נפש של ממש של הרבנית, שלא להפריע את בעלה הדגול מלימודו ויהי מה

על השקיעות בתורה של מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל

"וַיֵּט שְׁכָמוֹ לְסִבְלָה" (בראשית מ"ט, ט"ו)
וברש"י: ויט שכמו לסבול עול תורה

התבטאה הרבנית באוזני אחד מנכדיה ואמרה: "אני תולשת את שערות ראשי כדי שלא לדבר עמו דברים בטלים ואתם מדברים אתו כל כך הרבה!?!".

עד כי יבוא שילה

עם חלוף השנים שמעו של רבינו הלך וגדל, ורבים התדפקו על דלתותיו יומם וליל - מי בבקשת עצה והכוונה, מי בשאלת הלכה והוראה, ומי בענייני השקפה והנהגה. המונים עשו דרכם אל פאתי שכונת 'מאה שערים'. ראשי ישיבות, רבנים, דינים ופוסקי הלכה וכן יחידים, שניצבו בפני בעיות סבוכות הטעונות הכרעה, שירכו רגליהם אל מעונו הצנוע וביקשו לפגשו פנים אל פנים.

הפונים הרבים שלא ידעו על סדריו הקבועים והחרוטים בסלע, הגיעו אל ביתו, שם הייתה הרבנית מקבלת אותם במאור פנים, ובהתנצלות מה מסבירה כי הרב שוהה עתה בבית המדרש 'אהל שרה' ואי אפשר להפריעו.

"עתה שעת הסדר הקבועה שלו", הייתה חוזרת על דבריה יום יום מבלי ליאות. "אם זו שאלה של פיקוח נפש ניתן להקיש על דלתות בית המדרש הנעולות או על החלון. אבל האמת היא, שחבל על המאמצים, אפשר לדפוק כמה שרוצים, אך כשהרב שקוע בלימודו, הוא אינו שומע דבר. לכן מוטב לחכות לערב, לשעות קבלת הקהל, בהן מקדיש הרב מזמנו לציבור השואלים".

היו שניסו את מזלם ופנו בכל זאת לנקוש על דלתות בית המדרש, אך העלו חרס בידם, רבנו לא שמע ולא הרגיש מאומה. אחד המתדפקים

ברבות השנים, כאשר שמו של רבינו יצא לתהילה בארבע כנפות תבל, רבו הפונים שהתדפקו על דלתותיו יומם ולילה וביקשו להיוועץ עמו בהלכה, בעצה ובהנהגה. אין לתאר ואין לשער את גודל כאבו ושרון נפשו כאשר נאלץ להתיק עצמו מעמלו ושקידתו ולפנות לענייני חולין. הרבנית הצדקנית ע"ה, ששימשה לרבינו כאשת חבר במשך עשרות בשנים, נהגה לומר תמיד: "עזבו את בעלי ר' יוסף שלום, הוא אינו עסקן, הוא ישיבה מאן!".

כלולותיו של רבינו נערכו ביום שישי, לפני קבלת שבת, כמנהג בני ירושלים באותם ימים. החופה נערכה לפני השקיעה, ולאחר שהנוכחים היטיבו לבם במעט מזונות ומיני תרגימא, מיהרו הכל לקבלת שבת ותפילת ערבית, שלאחריהן נערכה סעודה אחת ששימשה כסעודת שבת וסעודת חתונה גם יחד.

במשך כל השבת שקד החתן הטרי על תלמודו, וביום ראשון, כאשר הגיעה העת לעסוק בסידורים הראשונים וברכישת הכלים הנחוצים בעבור הבית החדש, פנה לרעייתו הצעירה ואמר: "הן ידוע, כי הכל הולך ונחתם על פי ההתחלה, וכאשר מבקשים לבנות בניין רב־קומות יש לאזן וליישר את יסודותיו במחשבה תחילה. על כן מבקש אני שימי נישואינו הראשונים יהיו כולם קודש לתורה ועמלה. הבה נדחה אפוא את הסידורים הנחוצים בכמה ימים!".

הרבנית, שאומנה בבית אביה הדגול על ברכי התורה והיראה, נעתרה לבקשה, אך בטרם הביעה את הסכמתה שאלה: "למשך כמה זמן נדחה את ההיערכות והסידורים?".

"למשך אלף ימים!", הפטיר רבינו בעוד רעייתו מתרצה לבקשתו.

במשך אלף ימים שקד רבינו על תלמודו ללא הפוגה. לאחר שחלפו הימים הקצובים התברר כי הסידורים ההכרחיים כבר בוצעו על ידי הרעיה הצעירה, ואילו הסידורים שהמתינו עד כה יכולים לסבול דיחוי של עוד אלף ימים!

כך חלפו להם אלף ימים ולאחריהם עוד אלף ימים ולאחריהם עוד אלפי ימים בהם הפך רבינו מוחתן רך בשנים ומצוור צעיר לגברא רבה ולפוסק הדור, שהבהיק את שמי העולם בתורתו ובפסקיו.

ראויה לציון הקפדתה העצומה של הרבנית במשך כל ימיה. היתה זו הנהגה מופלאה, האפופה במסירות נפש של ממש. ברבות הימים

מציץ מן החרקים

נכד רבינו, הרב ליפא ישראלון, מספר:

"ככל שהאנשים היו גדולים יותר כך הם ידעו להעריך את תורתו יותר! פעם פנית אל דודי, מרן רבי חיים קנייבסקי שליט"א, בענין ציבורי נצרך ביותר וביקשתי ממנו להעלות את הנושא לפני סבי. הגר"ח נענה והשיב כי אם יודמן לו להיות בירושלים בעת בה חמיו אינו עוסק בלימודו, הוא יעלה בפניו את הדברים.

"ימים ספורים לאחר מכן נודע לי, שלמחרת היום מוזמן הגר"ח לשמש כסנדק בברית מילה שתיערך באולמי 'בנות ירושלים' בשעת צהריים בה מרן הגר"ש נח קמעה וסועד את לבו. מיהרתי לבית הגר"ח וצינתי בפניו כי כדאי לנצל את ההזדמנות בה ישהה בסמוך לבית מרן הגר"ש בעת הצהריים כדי לשוחח עמו בענין בו נדברנו.

"באמת זו הזדמנות, השיב לי הגר"ח, 'אפנה לבית מורי חמי לאחר הברית, ואם אגיע בשעה שאינו יושב ולומד אכנס ואדבר עמו על כך'. מדובר בענין מאוד חשוב! הגבתי, אולי כדאי לדבר עמו בכל מקרה, אף אם ילמד באותה שעה!

"ברם, הגר"ח דחה את דבריי והשיב: 'איני יכול להפריע לו באמצע הלימוד! אין לנו שום השגה בלימוד של הסבא, מדובר בהרבה יותר ממה שאנחנו מבינים!'.

"יראת הכבוד והתבטלותו בפני מרן הגר"ש בלטו לעין כל. כל כמה וכמה פעמים הבחנו, כי אין הוא פותח פיו עד שמרן פונה אליו בשאלה: 'נו, וואס זאגסטו?' - מה אתה אומר? "בהזדמנות אחרת העיד בפניי הגר"ח, כי מעולם לא אמר דעתו בפני מרן הגר"ש מבלי שהוא עצמו יפנה אליו תחילה וישאל לדעתו בעניין".

אחת שאלתי

כאשר בנו של רבי יצחק זילברשטיין בא בברית האירוסין נערך הטקס במעונו של מרן, כשסבתא של החתן, הלוא היא הרבנית שינא חיה אלישיב ע"ה, טורחת ומכינה תופנים ומגדנות עבור האורחים. לאחר שרבינו כיבד את האירוע בנוכחותו הקצרה, הוא קם ממקומו, שבראש השולחן ויצא את הבית כדי למסור את השיעור הקבוע, שהתקיים מדי יום ביומו בבית המדרש 'תפארת בחורים'. על מפתן הבית המתינה אם החתן, הרבנית שושנה זילברשטיין ע"ה, שפנתה אל אביה הגדול ואמרה: "רוצה אני לומר יישר כוח!".

"יישר כוח עליך לומר לאמא!", הגיב רבינו בבדיחות, "היא הכינה את העוגות ואת השתיה, בעוד אני לא טרחתי במאומה!". אולם הרבנית זילברשטיין שבה והסבירה את כוונתה: "רוצה אני לומר יישר כוח על שנעתרת להקציב לנו דקות אחדות מזמנך היקר!".

היה זה אות ומופת לגדלותו של אותו בית דגול, שכל יוצאי כולו ידעו גם ידעו כי אין בנמצא דבר יותר יקר מאשר זמנו של העמל בתורה, שכל רגעיו ושניותיו קודש לתלמודו ושקידתו!

לימים התבטאה הרבנית עליזה שושנה זילברשטיין ואמרה: "שני דברים בלטו בבית אבי: ההקפדה על אמת, והתחושה כי מי שמתבטל ולא לומד - המבט עליו הוא 'בשביל מה אתה חי?'".

(מתוך 'עמודו של עולם')

שחזר אל הבית רווי אכזבה כדי לברר את זמני קבלת הקהל, שפך לבו בפני הרבנית והצר על השאלה הדחופה שתצטרך להידחות במשך מספר שעות עד לעת העידוד.

בנסיון לנחמו הפטירה הרבנית: "מה אפשר לעשות. כל יום מגיעים לכאן אנשים שבפיהם שאלות דחופות, ולכולם אני אומרת אותו הדבר: 'כשהרב באמצע הלימוד הוא שקוע לגמרי, הוא אינו שומע כלום ואינו רואה כלום!'".

לאחר רגעים מספר, בניסיון להפיס דעתו, הוסיפה הרבנית משפט המגדיר את מהות חייו של מרן: "הוא אינו פותח את הדלת לאיש, פשוט שאינו שומע. אולי כשיבוא המשיח יפתחו דלתות 'אהל שרה' לראשונה באמצע סדר לימודו, אך עד אז לא מסתבר שהדבר יקרה אי פעם!".

כי בנפשנו הדבר

באחד הימים, נשמע לפתע קול דפיקות עזות על חלון בית המדרש. היה זה אדם שהתבשר על ידי רופאיו כי עליו לעבור ניתוח מסוכן, ובטרם ביצוע הניתוח ביקש להיוועץ עם רבינו. לרגל נחיצות העניין והעול הכבד על לבו השבור, התיר האיש לעצמו להפריע לרבינו בעצם לימודו כדי לשמוע חוות דעתו ולברר מה עליו לעשות וכיצד יש לנהוג.

כשמטר המהלומות העזות, שניתך על חלון בית המדרש לא הסב את תשומת לבו של רבינו, השחיל האיש את ראשו מבעל לחלון והרעים אל חלל בית המדרש: "איך דארף א רגע מיט דער רב, איך דארף א רגע מיט דער רב" - אני זקוק לרגע אחד עם הרב, אני זקוק לרגע אחד עם הרב...

כך עמד האיש, כשגופו בחוץ וראשו בפנים וחזר על קריאתו שוב ושוב, עד שהבין כי זעקותיו חסרות תוחלת ונטש את המקום רווי אכזבה.

לעת ערב, בשעות קבלת הקהל, נכנס האיש לחדר רבינו ופתח בבקשת מחילה על שהפריע לו היום באמצע לימודו, כשהוא מצטדק כי הדבר כרוך בפיקוח נפש.

רבינו, שסבר כי על אף דחיפותה יכולה השאלה להידחות למועד מאוחר יותר, הרים אליו את עיניו המאירות ואמר ללא כעס וטינה, כשצער וכאב ספוגים בקולו: "דו ביסט דאס, דו פייניגסט מיר, דייענע ייסורים האבן מיר געפייניגט, פאר וואס? "איך בין א דוקטור, א אמבולנס?" - זה היית אתה, הייסורים שלך עינו אותי, למה? האם אני רופא, האם אני נהג אמבולנס?"

"און מיינע אייגענע ייסורים, און מיינע ביטערע ייסורים פון מבטל זיין תורה?" - אני נהיה חולה כשאני נאלץ להפסיק באמצע הלימוד, וכי ייסורי ביטול התורה שלי הם לא פיקוח נפש?"

רבינו הרים את ראשו בשנית והעלה על פניו העייפות את החיוך הרך והחמים ביותר שניתן להפיק. לאחר מכן התרומם ממושביו ובאופן נדיר חיבק את כתפי המבקר ואמר לו בחמימות גדולה: "נו, זאל זיין א געזונטער לעבן מיט שמחה מיט ברכה והצלחה צו אונז ביידע, איך וועל דאווענען פאר אייך" - נו, שיהיו חיים של שמחה וברכה והצלחה לשנינו, אני אתפלל עליכם!

בעיצומה של המערכה, כשהיה נדמה לכולם שהמערכה מסתיימת בחוסר הצלחה, זכורני כיצד מרן הגרא"מ שך זצוק"ל נכנס להיכל הישיבה, ואני שישבתי בסדרים בצידו הימני של ההיכל סמוך למקומו, השתוממתי לראות כיצד נכנס לבית המדרש ומתרפק בכזו חביבות על הגמרא. הוא אמר בהתרגשות: "אה! ממש גן עדן! אה! מחיה! אה! ממש גן עדן!..."

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

וַיֵּט שְׁכָמוֹ לִקְבֹּל" (בראשית מ"ט, ט"ו)
וברש"י: ויט שכמו לסבול עול תורה

צנוע ומעלי, מנקיי הדעת שבירושלים, הגאון רבי שלום רבינוביץ זצ"ל. הוא היה שקדן ובקי גדול במכמני התורה, אך מעולם לא רצה להתעטר בכתרה של תורה בשום משרה כל שהיא, אלא ישב בקרן זוית ולמוד תורה לשמה. הוא חיבר חיבור נפלא בשם 'שאלת שלום', בו נוכחים מעט בהיקף ובגדלות שיזכה להם. ביום מן הימים התלוויתי פעם לאמי הצדקנית ע"ה כשהוצרכה לבוא לטיפול אצל ד"ר ליפון, רופא נודע ובעל שם במומחיותו הרבה לטיפול בכלי הדם, שם היו מחכים מטופלים רבים. כשבאנו היה תור ארוך של כארבעים איש שחיכו בשביל טיפול של חמש דקות. בידי המבורכות הצליח להציל רגליים של חמוני אנשים. בחדר ההמתנה ישב רבי שלום רבינוביץ, שהיה למוד סבל, היו לו רגליים נפוחות כאובות ומיוסרות. שמעתי אותו מתאנח באנחות קורעות לב מדי פעם. ניגשתי אליו ואמרתי לו: "רבי שלום, אולי נשוחח מעט בדברי תורה". והוא נענה בחיוב להצעה. והנה, הלא יאומן קרה. מיד כאשר התחלנו לשוחח בדברי תורה, מיד וללא השתהות הוא התלהט וחיך חיוך רחב, והחל להשמיע חידושים וחידודים נפלאים, פיו הפיק מרגליות. בבקאותיו הגדולה בהלכות ובאגדות, הוא חזר דברי הלכה ודברי דרוש ומדרש עם גמרות שונות, והיו הדברים שמחים ועריבים. וכך שוחח בדברי תורה עם כל הייסורים והכאבים עד הגיע תורו.

קשר חזק ואמיץ שרר בין רבינו מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצוק"ל למרן ה'חזון איש' זצוק"ל, ובשל כך זכה לשמוע לא אחת גילויים מפליאים מפה קדשו. באחת הפעמים אמר לו ה'חזון איש' ביטוי מבהיל: "מיום שמלאו לי שמונה עשרה שנה למדתי תורה מתוך ייסורים עצומים..."

ה'חזון איש' עצמו כתב כך לאחד מידידיו: "בהיותי שבור ורצון כל הימים ולא זכיתי לשום עונג מתענוגי החיים, נוסף לכאב הגוף ושבירתו כל הימים. העונג היחיד הוא לי לעשות רצון קוני, ואין לי צער יותר גמור מכישלון בעוון" (אגרות חזון איש חלק א, קנג).

מאידך גיסא, אמר הרב וואזנר, למרות זאת תמיד הוא הקרין שמחת חיים עצומה, מן אושר עילאי ובלתי מוסבר. אין זה אלא מפאת שהטמין עצמו בתורה שהשכיחה ממנו את צרותיו הקשות מנשוא - חולי, עקרות וייסורים שונים.

בזמן לימודי בישיבת פוניב' התנהלה על ידי היהדות החרדית מערכה קשה למען קדושת ישראל. מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצוק"ל עמד בראש המערכה וניהל מלחמת חורמה בעוז ובגאון נגד פורצי גדר. כדרכו הוא נטל על כתפיו את מלוא האחריות, ומטבע הדברים ספג את מרבית החצים.

בעיצומה של המערכה, כשהיה נדמה לכולם שהמערכה מסתיימת בחוסר הצלחה, זכורני כיצד מרן זצוק"ל נכנס להיכל הישיבה, ואני שישבתי בסדרים בצדו הימני של ההיכל סמוך למקומו, השתוממתי לראות כיצד נכנס לבית המדרש ומתרפק בכזו חביבות על הגמרא. הוא אמר בהתרגשות: "אה! ממש גן עדן! אמהיה! אה! ממש גן עדן!..."

הרב שך החל ללמוד בחשק ובהתלהבות כאילו הכל מתנהל למישרין! "אין פרץ ואין יוצאת ואין צווחה ברחובותינו", כאילו לא מתנהלת כעת מערכת קודש! אין מלחמת חורמה בחוץ!

החיים האמתיים שלו הסתכמו כאן, מול הסטנדרד, בד' אמות של תורה!

אספר לכם סיפור אמת. הכרתי בירושלים יהודי תלמיד חכם עצום

צבי אייזנשטאט זצ"ל, חתנו של הגאון רבי יוסף נחמיה קורניצר זצ"ל רבה של קראקא, וכשראה רבי מנחם צבי שה'רוגאטשובער' מתפתל בייסוריו רצה לבדח את דעתו, ואמר לו כך: "נדמה לי שהייסורים באמת כבר עברו מכם, אלא שמפני זכרונכם הפנומנאלי והמוחשי הינכם זוכרים את הייסורים שהיו לכם קודם, והינכם חשים אותם כאילו הייסורים קיימים כעת ממש, בעוד שבאמת הם כבר עברו קודם..."

ה'רוגאטשובער' ביטל את הדברים. אך תוך כדי שיחה הוא התבטא דבר מבהיל: "יודע אתה למה יעסורי התופת באים עלי ומציקים לי? כיון שמיום עמדי על דעתי התמקדתי בדברי הרמב"ם ולקחתיו כמורה דרכי בדרך הלימוד, אותו די"קא ולא אחר, וכיון שכמעט לא עסקתי בדברי שאר הראשונים, מלבד רש"י ותוס', לכן באו עלי הייסורים הללו".

ואז הוסיף ה'רוגאטשובער' ואמר: "ואם אכן זוהי הסיבה ואין זולתה, מקבל אני על עצמי את הייסורים הללו באהבה! משום שהרגשתי בשיטת הלימוד של הרמב"ם שהיא תואמת את תכונותי, ורק דרכה אוכל לעלות ולהתעלות... שווים לי כל הייסורים הללו ובלבד שיכולתי להתעלות כראוי בתורה!".

נורא ואיום!

(מתוך 'אוצרותיהם אמלא')

קהל הממתינים היו מגוון רחב של אנשים, חלקם רחוקים משמירת התורה והמצוות. זכורני כיצד עמדו משתוממים מול המחזה המדהים. כיצד התורה מסוגלת להשכיח מהאדם את כל מועקותיו וצרותיו, ולהפיח רוח של חיים ושמחה גם במדוכא בייסורים!

הצדקת הדין של ה'רוגאטשובער'

עדות מרטיטה משנות עלומי השתמרה בזכרוננו של הגאון רבי חיים קרייזוירט זצ"ל, רבה של אנטוורפן.

רבי חיים סיפר, שבבחרותו נודע לו באחד הימים כי גאון הגאונים ה'רוגאטשובער' - רבי יוסף רוזין זצוק"ל, מתעתד לעבור ברכבת דרך העיר קראקא בדרכו לווניה בירת אוסטריה. מטרת נסיעתו היתה לדרוש שם ברופאים עקב מחלה קשה שפקדה אותו. רבי חיים לא חשב פעמיים, לווה סכום כסף, וביקש שיודיעו להוריו שהוא מתעכב למספר ימים. מיד עלה לרכבת והתלווה אל ה'רוגאטשובער' עד לגבולות המדינה, שם נאלץ לקטוע נסיעתו ולא להמשיך עד וינה משום שלא הייתה בידיו אשרת כניסה לאוסטריה.

רבי חיים ציין תמיד, שה'רוגאטשובער' היה ה'גדול' הראשון מבין הגדולים שזכה להכיר בחייו, והותיר עליו חותם עז ורושם מיוחד במינו. ובפרט זכור היה כי פניו של ה'רוגאטשובער' היו זוהרות כשל מלאך. באותה נסיעה התלווה אל ה'רוגאטשובער' גם הגאון רבי מנחם

דקה מתוקה 60 שניות

על הדף היומי

עם הרב אברהם פוקס

כל הנהגה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות

כיצד משמחין חתן?

מלכו שהגיע לחתונה ושאל את החתן כמה שנים קיבל להיות סמוך על שלחן חותנו והשיב לו החתן כך וכך שנים ואמר על כך הגאון כמדומה ששנים אלו הם פרט לשבוע של שבע ברכות שהם מחוץ לחשבון החתן חי"ך וגם שמח למשמע דברים אלו ואמר על כך רבי יהושע מקוטנא ברוך ה' שקיימתי מצוות שמחת חתן דברים אלו יש בהם גם שמחה של תורה וגם של פרנסה.

(ע"פ חשוך חמד)

ברכות דף 1

המגן אברהם בסימן קנ"ו אומר שצריכים לדקדק בזה כל אחד כפי דרגתו, לבן תורה לשמחו בדברי תורה כי הוא עיקר שמחה, ולאיש פשוט בשיחה בדברי אגדה, וליותר פשוט בשיחה נאה ומילתא דבדיחותא במילי דעלמא. ומספר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א ששמע על הגאון הצדיק רבי יהושע מקוטנא זצ"ל בעל ישועות

האזינו עכשיו בקו השיעורים של 'דרשו'

077-2222-666 שלוחה 3/3

השוטרים ערכו חיפוש בצריפנו שבסיביר, היה זה בשלג מקפיא, ולמרות הקור העז הוציאו את בני הבית לשלג המקפיא וחיפשו בבית ומצאו את הסידור הבלוי, ורצו לקחתו עמם. אמא ע"ה, בגופה הצנום, לא הניחה להם אפילו לנגוע בו בידיהם הטמאות. הזדים הארורים הללו נעצו בה מבט חמור סבר, שהיה בו הרבה יותר מאיום

נשים במאי זכיי - לקט סיפורים על מסירות נפשם של נשים צדקניות לתורה ומצוות

הרב גרשון קליבנסקי סיפר אודות מסירותה של אם לדבר מצוה ויראה

במשך כל השנים ששהינו בסיביר כללה ה'ספריה' שלנו ספר אחד בלבד - סידור תפילה... וגם הוא לא היה נשאר אלמלא מסירות נפשה העילאית של אימי הצדקנית ע"ה, ששמרה על סידורה בחירוף נפש, ולא נתנה לאנשי המשטרה החשאית של סיביר לגזול אותו ממנה.

היה זה כאשר השוטרים ערכו חיפוש בצריפנו שבסיביר, היה זה בשלג מקפיא, ולמרות הקור העז הם לא בחלו בשום אמצעי והוציאו את בני הבית לשלג המקפיא וחיפשו בבית אחר אמצעי אסור, וכך מצאו את הסידור הבלוי ורצו לקחתו עמם. אמא ע"ה, בגופה הצנום, לא הניחה להם אפילו לנגוע בו בידיהם הטמאות.

הזדים הארורים הללו נעצו בה מבט חמור סבר, שהיה בו הרבה יותר מאיום של מה בכך, שכן באותם ימים הקלגסים בסיביר היו צפויים לסיים תקירות במתן ירייה אחת שאחריתה מי ישרנו.

אף כאן, משהחלה האם להתעקש על שמירת הסידור נורתה הירייה לעברה, אך למרבת הפלא והנס החטיאה את מטרותה.

אני רעדתי מפחד, כי אם היו השוטרים מחליטים לירות באמא, רח"ל, לא היה לכאורה מי שיגן עליה ומי שיפצה פה ויצפץ. אבל רק לכאורה. כי באותו מועד נוכחתי במו עיני בהתגשמותו של הפסוק בתהילים (צז, י) "שומר נפשות חסידיו, מיד רשעים יצילם".

וזכרני עד היום את הדיאלוג המרתק שניהלו הרשעים הארורים עם אמי בעת שראו את מסירות נפשה לשמירת הסידור. חושבני, מומשיך הרב קליבנסקי, כי לא למוותר יהיה לתאר זאת כך: הרשעים: "מה יש בספר הישן הזה שאת נאחזת בו בכל הכוח שלך".

אמא: "הספר היקר הזה מקשר אותי עם אבי שבשמים". הרשעים, בפרץ צחוק מזלזל: "אנחנו כבר חיים עשרות שנים ללא קשר מכוון זה".

אמא: "איך אתם חיים אני לא יודעת, מה שאני כן יודעת שלא הייתי

מסוגלת להמשיך לחיות אפילו רגע אחד מבלעדי הסידור. ואשר לכם, קשה לקרוא לחיים מסוג זה חיים...".

סיפרה פעם בתו של ה'חפץ חיים' על סבתה - אמו של ה'חפץ חיים': כשהביאו לפני מרן ה'חפץ חיים' זי"ע את ספר התהילים הישן של אמו הצדקת התרגש ואמר בבכייה: "היודעים אתם כמה דמעות שפכה אמי הצדקת לפני הקב"ה עם ספר זה כשביקשה שבנה יהיה יהודי כשר...".

ועוד סיפרה בתו של ה'חפץ חיים' על סבתה - אמו של ה'חפץ חיים': "סבתי לא הייתה בעלת נסים, מחוללת נפלאות מפורסמת וכיוצא בזה, אבל זוכרת אני שבשלהי ימיה כאשר נתפרסם כבר שמעו של בנה בכל רחבי עולם היהודי, ניגשו אליה כמה ממקורביו של ה'חפץ חיים' וביקשו לשאול את אמו של גדול הדור במה זכתה לבן שיאיר את עיני העולם.

"היא, שלא תלתה זכות זו במעשיה, השיבה להם כי אל להם להפנות שאלה זו אליה, שכן לא זכור לה דבר מיוחד שאותו יכולה היא לשייך לכך שיוצא חלציה יגדל לתלמיד חכם עצום.

"הנוכחים ניצלו את ההזדמנות ושבו והפצירו בה, שמא בכל זאת תיזכר באיזה מעשה קטן שאינה מיחסת לו חשיבות אך יש בו כדי להאיר את התעלומה...

מני אז החליט רבי שלמה זלמן להשקיע כל עתותיו בהעמקת התורה ויגיעתה... דמעותיה של אם.

בשנת תרס"ט, עת הוקם היסוד הראשון לשיבה בפוניבז'. האמצעים למטרה זו נתקבלו מהקרן המיוחדת שהוקמה לשם כך על ידי הגב' ליבה גברונסקי, שהיתה בת העשיר המפורסם ר' קלמן זאב ויסוצקי ממוסקבה. אשה זו שהייתה חובבת תורה וראתה את קשיי הקיום של מוסדות התורה לצעירי הצאן באותם ימים, גמרה אומר שתעשה כל שביכולתה להקים ולרום מוסד ראוי לרווחתם של בני הישיבות החפצים להשקיע כל מרצם אך בתורה וגדולתה. היא הפרישה סכום כסף לקרן קיימת במטרה לייסד ולהחזיק מוסד תורני גבוה, שבתחילה אף קבעה את מתכונת המוסד באומרה שהוא יכלול עשרים לומדים מצטיינים, מהם שנים עשר רווקים ושמונה אברכים נשואים.

מוסד זה החליטו להקים במחיצתו ובראשותו של אחד מגאוני התורה שבדור. לבקשתה הוצעו שלוש הצעות: ראשונה להקים את המוסד בבריסק דליטא על ידי רבי חיים סולובייצ'יק, השניה בוויילנה על ידי רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי, והשלישית בעיר פוניבז' על ידי רבי יצחק יעקב רבינוביץ, המפורסם בשם רבי איצל פוניבז'ר. היא שלחה את גיסה הרב שלמה גוץ, שהיה אחד מחתניו של מר ויסוצקי, שהוא עצמו היה בר אוריין ובר דעת, שייסע להגאון רבי חיים סולובייצ'יק מבריסק להציע לפניו את שלוש ההצעות ולשאול לדעתו. רבי חיים השיב לו על אתר - באשר להצעה הראשונה להקים את המוסד בבריסק, הרי המקום מתאים אבל הרב אינו מתאים, כשהוא מתכוון לעצמו בענותנותו המופלגת; באשר להצעה השניה להקים בוויילנה, הרי הרב מתאים מאוד אבל העיר אינה מתאימה, שלא יתאים עיר זו לעלייתם הטהורה של בני הישיבה בה; ובאשר להצעה השלישית להקים בפוניבז', שם אכן גם הרב מתאים ואף העיר מתאימה. וכך נקיימה עצתו של רבי חיים, והמוסד הוקם בפוניבז' בראשותו של רבי איצל מפוניבז'.

לישיבה זו נתקבלו אכן מבחירי האברכים ותלמידי הישיבות שמוצאו בה את שאהבה נפשם, לגדול בים התורה והיראה במסורת התורה מדורות עברו.

רבי איצל, שנמנה בשעתו בין בעלי המוחות החריפים ביותר בדורו, הרביץ תורה על כל עמקותה וחרירותה, והעלה אותם לדרגות הגבוהות ביותר בעולם הלומדים. והיה מקובל בעולם הלומדות, שאם ידוע שפלוני הוא מלומדי הקיבוץ של רבי איצל מפוניבז', לא חקרו אחריו עוד וידעו שהוא מופלג בתורה.

לאחר פטירת רבי איצל'ע עלה על מקומו הגאון רבי יוסף כהנמן, אשר המשיך להרחיב את הישיבה שראשיתה היה מצער, עשרים ושבעה תלמידים, ובכוח מרצו הרב הרחיב את הישיבה למאתיים תלמידים בצרפו את רבי ירוחם לייבוויץ' כמשגיח בה, והגאוני הגדולים לראשי הישיבה ומרביצי התורה בה עד היום הזה

(מתוך החוברת 'נשים במאי קזיין')

"לא לא, אינני זוכרת", השיבה. 'אבל אם אתם שואלים אני יכולה לומר לכם דבר פשוט אחד שאירע עמי: לפני חתונתי ביקשה אמי המנוחה לשוחח עמי דקות מספר וכה היו דבריה: 'בתי, הקשיבי לדבריי! אנו מצווים לגדל את בנינו לתורה וליראת שמים, על כן אני מבקשת ממך דבר אחד - בכל עת פנויה טלי סידור זה לידיך והעתירי תפילה לפני בורא העולם, שתזכי לגדל את ילדיך לתורה וליראת שמים ואל תשכחי להויל דמעות בעת תפילתך'. בסיום דבריה העניקה לי סידור ובו תפילות וספר תהילים, זה כל מה שעשיתי' - סיימה בתמימות אמו של ה'חפץ חיים'.

"בכל פעם שסיימתי את עבודות הבית או אף כאשר הנחתי סיר תפוחי אדמה על האש והמתנתי כמה דקות לסיום הבישול, הייתי נוטלת את הסידור שקבלתי מאמי ע"ה ובוכה בדמעות שליש להבש"ע שיחון את עיניו של ישראל'ה שלי ואזכה לגדלו לתלמיד חכם וירא שמים".

וכפי שהתבטא לא אחת מרן הגרא"מ שך זצוק"ל, שכדי שספריו של האדם יתקבלו כפי שזכה ה'חפץ חיים', יש צורך בזכות מיוחדת ואין לדעת מהי, לפעמים זוהי זכות דמעותיה ורוב תפילותיה של אמו...

או אז פרצה אמו בבכי, ובעקבותיה הילדים שראו זאת

היה זה באותן שנים כשהוריו של הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל היו דלים ממש ובבית לא היה כמעט דבר, ואבי המשפחה הגאון רבי חיים לייב נאלץ למצוא מקורות הלוואה שסייעו בעדו ולו כמעט בעבור מחיית בני המשפחה.

כעבור זמן-מה כשהגיעו הנושים לקבל את כספם בחזרה, לא היה בידו להשיב את הממון, ובליט ברירה נאלץ לא אחת להשיב להם משכון או תמורה מכלי הבית המועטים שהיו עמו.

אותו יום שליש לא יישכח מזכרוננו - העיד לימים רבי שלמה זלמן - כשהגיעו הנושים וביקשו לקחת משכון בעד תשלום דמי החוב, ובבית כבר לא היה כמעט דבר. אמא הביאה את כל תכשיטיה וכלי הכסף המעטים שהיו ברשותה, והם נכנסו לביתם ולקחו את ספרי הקודש הלא מעטים שהיו בבית, היו אלה הספרים בהם למד אביו הגדול רבי חיים לייב עם בניו לחכמם וללמדם.

או אז פרצה אמו בבכי, ובעקבותיה הילדים שראו זאת מבלי יכולת לסייע, כשאמו אומרת בתפילתה: "רבש"ע, על הכל אני מוכנה לוותר ואין לי צורך בכלים שיקלו עלי בחיי, אבל את ספרי הקודש, אלה שבעלי הגדול לומד עמהם עם בניו ומגדל בכך את ילדינו בדרך העלייה, על זה אינני יכולה לוותר בשום אופן", ופנתה בדמעות שליש לרבש"ע שסייע עמה...

אותן דמעות רותחות שיצאו מלבה הפועם של האם המסורה, שהראתה יותר מכל מהו ערכה של לימוד התורה בספרי הלימוד, החדירו בלב הינוקא שלמה זלמן מהי אהבת התורה שאינה יודעת גבול, מהו ערך החיים האמתי לעומת דברים שאינם כה אמתיים וחשובים בעיני האדם.

כשיצאנו את החדר הוא קרא לי וכולו הביע פליאה, איך ייתכן שנתנו את 'ישיבת מיר' בידיו של רבי נתן צבי, שנראה אדם חולה, ואיך יוכל בכוחותיו הדלים לרומם ולקומם קרנה של הישיבה... כעבור כמה שנים, כשביקר בארץ, ראה את כל המפעל הגדול והעצום שהוא הקים, הוא אמר בהתרגשות: "איך יכולתי לומר ככה, הרי הוא הגבר..."

אהבת התורה של הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל

וַיֵּט שְׁכָמוֹ לְסֶבֶל" (בראשית מ"ט, ט"ו)
וברש"י: ויט שכמו לסבול עול תורה

זה היה באחד מימי החורף הקשים שידעה ישיבת מיר. הם עמדו בחוץ, שניהם יחדיו, במבוא הצר המוליך לביתו של ראש הישיבה הגאון הגדול רבי נתן צבי פינקל זצוק"ל, ובלבם הספק האם להיכנס ולבקש מראש הישיבה שינסה למלאות את משאלתם או לאו. כל מי שהכיר את ראש הישיבה ידע להעריך במדויק, כי למרות הקושי הגדול הקיים בתקופה זו בתקציב הישיבה, ארשת פניו השמחה של ראש הישיבה לכל דבר חידוש בהפרחת התורה שיעצים את אור התורה חזק שבעתים בהיכל הישיבה נוסקת לגבהים רמים, ובאותו הרגע כאילו הקשיים והמצוקה הממונית נעלמים באותו רגע. לאחר לבטים רבים נכנסו השניים לחדרו של ראש הישיבה. אמרו להם שבעוד רגע קט הוא יכנס לחדרו ממנוחת הצהרים. כשהבחין בהם ראש הישיבה, הוא נטל את ה'חלוקא דרבנן' המיוחד ולבשו לכבודם, התיישב לצד השולחן וביקש מהם לשבת לצדו כשארשת חיוך גדולה נסוכה על פניו המאירות. הם הציעו לפני ראש הישיבה את הרעיון המיוחד שהגו בדקדוק רב לקבוצתם, דבר שיחזק מאוד את אווירת הלימוד באחד מבתי המדרש החביבים על ראש הישיבה. "כמה תעלה התכנית לכל זמן החורף?", הם נשאלו. "אין לנו הערכה מדויקת, אבל קרוב ל־20 אלף שקלים", הגיבו במעומעום.

"בסדר גמור, אומר ועושה..." פסק - החליט ראש הישיבה לאחר מחשבה חרישית של כמה שניות. המבוגר שמבין השניים לא עמד בלשונו, ומבלי משים שאל את השאלה הקשה מכל שניסרה בחלל החדר: "הראש ישיבה, הרי המצב הממוני והגשמי בישיבה אינו כה קל, ואולי עתה זה לא הזמן להתחיל במבצע חדש שעלותו אינה מבוססת?".

בתשובה ענה הגאון הגדול רנ"צ, כשהוא פורש למעשה את משנת חייו: "וכי נראה לכם שאם הייתי מתחשב במצב הישיבה, היינו מגדילים ומפתחים כה הרבה את הישיבה באחרונה? אנו מאמינים שאם הדבר נעשה באמת לשם שמים להגביר את התורה - עליו להיעשות. אנו נתונים בידי שמים, ו'בשביל' השגת עוד כמה תמלוגים וממונות זה

'קלייניקייט' (דבר קטן)..."
לחיצת היד של ראש הישיבה עם חיכוך הרחב לשני האורחים גרמו לשניהם לצאת מהחדר כשהם משתאים נוכח ראייתו האמתית של רבם אודות היחס לממון ככל שהוא בא לפעול אידישקייט והרבות תורה...

ביקשנו לשמוע ממי שהיה יד ימינו כל השנים, גיסו יבלחט"א הגאון רבי בנימין קרליבך שליט"א, מראשי הישיבה, שאף השתתף עמו ברוב המסעות לחו"ל - מה היה הכוח המניע להשגת הממון בכל דרך, והוא משיב: "עוד בימי חיי חותני ראש הישיבה, הגאון רבי ביינוש זצוק"ל, סייענו לו - גסי הגאון רבי נחמן ליבוביץ שליט"א ואנוכי - במיוחד בימי חוליו, עת נקראנו על ידו לנסוע לנדיבי עם בגולה ולגייס בעבורו את הסכום הנדרש להחזקת הישיבה. אך מאז נקרא על ידי גדולי ישראל לכהן ברמה בראשות הישיבה חשתי שהאחריות הגדולה שנטל על כתפיו נתנה לו כוחות מיוחדים ואיתנים שאפשרו לו לעמוד בנטל הכספי הגדול שנטל על שכמו, ומני אז הוא הפך לאבי המשפחה ואבי הישיבה יחדיו, ולא עשינו צעד קטן כגדול מבלי להיוועץ עמו בכל צעד ושעל.

"הוא ניחן בכושר מנהיגות ואחריות נדיר, ובנוסף, הדאגה שהייתה לו כל העת לקיום ורווחת הלומדים היא דבר שאינו ניתן לתיאור. כל ימי הנהגתו היה מתבטא באוזניי, ששני דברים מדירים שינה מעיניו:

"באותו הרגע עבר שם בדיוק אחד הנדיבים שבירכו לשלום, והוא ראה את הראש ישיבה קורן מאושר. כשהבחין בו רבי נתן צבי זצוק"ל הוא פנה לאותו נדיב בפשטות ואמר לו: 'ענתה מבין הנך למה אני מתגולל באמריקה, לנסות ולסייע בעד עמלי התורה ולדון אחר נותני הממון?! רק כדי להגיע ליותר ויותר רגעים משמחים שכולי'..."

"ניכר היה היטב באותם רגעים כמה הנדיב התחבר לדברים והבין היטב משמעות הפירות שניתן להניב בממונו".

מוסר הנפש

הגר"ב קרליבך שליט"א נזכר במסירות נפשו של הגרנ"צ לכתת רגליו מעבר לים לטובת הישיבה:

"לא יישכח מזיכרוני הדינר הראשון שנערך בארה"ב. הוא הגיע כשהיה חולה מעט וצלע ברגלו, ובהיות שאני הכרתי עוד קודם לכן חלק מהנדיבים עשינו היכרות של אותם נדיבים עם הראש ישיבה, ולמרות שהם לא הכירוהו כלל הם נקשרו בו מיד, וכל מי שפגש בו נשבה בקסמו. הוא דיבר מן הלב על גודל מעלת אהבת התורה, והסביר כמה נחוצה היא הישיבה לעזרתם של נדיבי עם, כדי להרחיב ולבסס את עולם התורה בארץ הקודש.

"כבר בנסיעה זו הבחנו בבירור כיצד רבי נתן צבי נוטל פיקוד על כל הקורה בישיבה. זו היתה תקופה קשה מאוד, ורבי נתן צבי חלה באותם ימים בצהבת, ולמרות זאת הוא תפקד בכל דבר ועניין. למרות מצבו, מתוך מסירותו לישיבה לא נעשה דבר מבלי לקבל את הכרעתו המוקדמת בצורה ישירה וברורה, כבאריא ורגיל.

"עד היום איני יכול לשכוח את הפגישה הראשונה שהייתה לנו עם אחד הנגידים הנוודים בארה"ב, איש נכבד מאוד שהיה קשה מאוד לפגשו. עשינו מאמצים רבים ובחסידי השי"ת עלה בידינו לפגשו. שוחחנו עמו, ורבי נתן צבי כהרגלו דיבר בפירוט על מעלת לומדי התורה ועל השותפות החשובה שיש למחזיקי התורה בעמלם. כשיצאנו את החדר קרא לי הנגיד וכולו הביע פליאה: איך ייתכן שנתנו את הישיבה המופלאה 'ישיבת מיר' בידיו של רבי נתן צבי שנראה אדם חולה כמעט, ואיך יוכל בכוחותיו הדלים לרומם ולקומם קרנה של הישיבה..."

"כעבור כמה שנים, כשביקר אותו נגיד בארץ הקודש הוא ביקש להתקבל אצל רבי נתן צבי, וכשראה אל כל המפעל הגדול והעצום שהוא הקים בחסדי ה' תברך בכל עיר ופלך, הוא ספק ידיו בהתרגשות ואמר: 'איך יכולתי לומר לפני כחצי יובל שנים איך הפקידו את הישיבה בידי... הרי הוא הגבר שיכול היה בכל כוחות לרומם ולהעצים את המפעל הגדול, עד כי נראה הוא כמלך בארמון - ארמונות של תורה'. 'עבורי', אומר הגר"ב קרליבך שליט"א, 'היה זה לקח לחיים.

"לאחר הרחבת בית המדרש ההוצאות היו אכן גדולות, וזו הייתה הנסיעה הראשונה שלו לגולה שלא למטרת השתתפות בדינר אלא לפתוח דלתי נדיבים. וזכרני שאחד התורמים סיפר לנו לימים, שלאחר אותה פגישה שנפגש עם רבי נתן צבי הוא יצא את החדר ובכה כמו ילד. הוא התרגש למשמע דבריו חוצבי הלהבות של ראש הישיבה זצוק"ל, וחש במשאלתו האמתית להרחיב גבולות התורה

האחד הוא הנושא הכספי והדאגה לכל הצורך בכלכלת הישיבה, אך הדבר השני הוא סידורם ורווחתם של כל הלומדים. ברוך ה' הוא זכה להקים בעמל רב עשרות חבורות לומדים תורה בכל מקצועות התורה, והצורך לדאוג לכל חבורה שהיה להם את המקום הראוי להם, והצורה החיובית שבה יוכלו להרחיב תלמודם כראוי, זו היתה דאגה שלא נטשה אותו וזו להרגע אחד כל ימיו, כשהעיקר שעמד לנגד עיניו היה אחד - להקל תלמודם של הרבים שיכולו למוד בהשקט כל הימים.

"באחת הפעמים האחרונות, כשנכנס קמיה מרן הגרא"ל שטינמן זצוק"ל וסיפר לו שהוא בדרך לנסיעה לגולה למסע גיוס כספים, שאלו ראש הישיבה זצוק"ל: 'וכי יש לך כוח לנסוע?', ורבי נתן צבי ענה בפשטות: 'בעצם לא, אבל אני יכול לנסוע גם בלי כוח!'. ואין לתאר איזה קושי היה לו בנסיעותיו. הוא לא היה יושן בלילה במטוס, ועם הגיעו לארה"ב בבוקר, מיד לאחר שהיה מקפל את התפילין היה מבקש לנסוע לפגישותיו אצל נדיבי עם. וכשפגש בו במטוס פעם בנסיעתם, סיפרו מקורביו שראש הישיבה זצוק"ל לא יכול היה להוריד עיניו ממנו מהתפעלות.

מי מיטיב למי

"אספר לכם מאורע מיוחד בעניין זה שהיה עמי. דרכו היתה לא אחת שבזמן האחרון הוא היה ממש תובע מהבעליבתיים שסייעו בעד הישיבה, ובמפגשים אלו תמיד חשנו שהייתה אווירה מתוחה, כי הוא היה חושב זמן רב מה ואיך לומר כדי לשכנעו.

"זה התנהל בערך כך - שהיה אומר: 'נתן לי בבקשה כך וכך', ואז אותו גביר היה עונה: 'בשביל זה אני צריך את התפילות של הראש ישיבה'. והוא חשב מעט ואז ענה ואמר: 'אני אתן לך את התפילות'... ושוב חשב כמה רגעים ושוב שאלו: 'כמה אתה נותן לי על החשבון', והוא לאחר מחשבה מסוימת נקב בסכום מסוים. ושוב היה מתח באוויר, ורבי נתן צבי היה מהרהר מעט ואז היה פונה אליו בבקשה: 'אולי תכפיל את הסכום?!', וכך היה מחכה עד למענה, והעיתה באוויר תחושת מתח של ממש.

"שאלתי פעם מדוע הוא מושך כל כך הרבה זמן במהלך השיחה עם הגבירים, כשהאווירה בין כה היא במתח נורא!?

"השיב לי רבי נתן צבי בפקחותו: 'אני מחפש לראות ולהבחין מתי בדיוק הוא מבין שאני עושה עבורו טובה בכך שאני מבקש ממנו להוסיף ממון עבור הישיבה, ולא שהוא עושה טובה בעבורי בכך, ורק אז מבקש ממנו, וכך דברים מתקבלים על לבו.

"ומאורע נוסף אותו שמעתי דווקא מאחד הגבירים של הישיבה ולא ראש הישיבה. בישיבה יודעים כל הלומדים בה שיש סיום מסכת בסוף כל זמן, וזה היה אחד מרגעי מקור הנחת האמתי שהיה בכל פעם מחדש לראש הישיבה רבי נתן צבי זצוק"ל. ולכן לא אחת כשהיה לו כוח, הוא היה קם ומוחא כף בשירה וריקוד יחד עם הציבור השמח בשמחה לגומרה של תורה.

"בשנה האחרונה לחייו, בערב יום הכיפורים, עם סיום זמן אלול, לאחר הסיום שהתקיים בחדר האוכל, כשהוציאו את ראש הישיבה זצוק"ל מחדר האוכל הוא התרגש מאוד וניכרה עליו השמחה עד מאוד.

זכורני שניגשתי יחד עם בחור שזכה לסיים את הש"ס כדי לקבל את ברכת מרן רבינו הגרי"ש אלישיב זצוק"ל, ונפשו בשאלתו: על מה הוא ממליץ שייתן את דעתו אחר הסיום, ובאיזה חלק בתורה כדאי שישקיע כעת את זמנו בלימוד. עוד קודם שהספיק לסיים את שאלתו, נענה מרן ואמר...

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א על החיים מלאי תוכן פנימי

יְיָ יֵעֲקֹב (בראשית מ"ז, כ"ח)

חיזוק מיוחד לנאמר כאן מתבטא בימים אלו בהם עם ישראל לגווניו שש ושמה בשמחת התורה עם סיום הש"ס שנלמד בהתמדה על ידי רבבות אלפי ישראל. ניצול הזמן אף על ידי העוסקים לפרנסת ביתם, שאינם משלימים שיעבור עליהם אפילו יום אחד בלא שייצקו אל תוכו לימוד ועסק בתורה הקדושה, בזה מכריזים ואומרים כי חפצם ומשאלתם היא אריכות ימים בחיי הנפש האלוהית ולא רק בחיים סתמיים על פני האדמה.

לשמוח בהצלחת הישיבה המתחרה

עניין השמחה בעת סיום הובא במסכת שבת (ק"ח); שם מסופר אודות החגיגה המיוחדת של אב"י בסיום עם תלמידיו. אם היו שואלים אותנו במה אפשר לשבח את אב"י היינו מעלים על נס את התמדתו הבלתי פוסקת בשנים של רציפות בעמל התורה, וכן היינו משבחים את הידיעות העצומות שקנה בכל מכמני התורה; ובכלל הרי כל הש"ס זה אב"י, ודומה כי מי שלא למד מדברי אב"י ורבה לא נגע כלל בתורה שבעל"פה, וכל עם ישראל לדורותיו שותה ממיו הזכים.

אך כנראה שראיתו היתה שונה משלנו, והוא בחר להשתבח במעשה אחר: "אמר אב"י תיתי לי, דכי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתא עבידנא יומא טובא לרבנן" - אני משתבח שכאשר אחד התלמידים עשה סיום הייתי עורך לכבודו יום טוב בישיבה. ונראה שיום טוב

יכול אדם לחיות על פני האדמה שנים רבות עד שנחשב זקן וישיש, אך התבוננות טהורה מגלה כי רק זמן מועט הוא מילא את חייו בתוכן פנימי ואמתי כאשר בפועל הוא נחשב כצעיר לימים. וכבר התבטא הגרש"ד פינקוס זצ"ל, כי הלוואי ואדם יעלה לאחר מאה ועשרים שנה לשמים עם שנה תמימה מלאה בעבודת ה'.

בבואו להתבשר מניחוחה של תורה בהיכל ישיבת מיר המעטירה, מו"ר המשגיח הגר"ש וולבה התרשם עמוקות כאשר התעניין אצל בני הישיבה בני כמה הם. האחד השיבו: "אני בן חמש", חברו נענה: "אני בן שבע", השלישי אמר: "אני בן שלוש".

תחילה חשב כי מתלוצצים עמו, אך הבחורים הסבירו כי כאן, במיר, מונים את שנות חייהם רק מאז שהחלו לימודיהם בישיבה במחיצת המשגיח רבי ירוחם ממיר, משום שעד אז לא יצקו מספיק תוכן לחייהם וממילא אינם נחשבים בעיניהם, עד כדי כך שקודם שבאו לקודש פנימה חייהם כביכול אינם חיים.

וכבר אמר הכתוב (כה, ז) "ואלה ימי חיי אברהם אשר חי, מאה שנה ושבעים שנה וחמש שנים". אברהם אבינו זכה לחיים מלאים בחיי נפש ברוממות והתעלות מתמדת, ולכן נחשב שחי מאה שבעים וחמש שנים המנוצלות בשלמות לעומת זאת, "רשעים בחייהם קרויים מתים" משום שכאמור אף השנים בהן הם חיים על פני האדמה נחשבות זמן מוותר.

אף כל אחד ואחד, אם ינכה את שעות הבטלה והשעמום ואת זמנו המתכלה על היפך מקיום המצוות, יראה בעיניו כמה זמן מהיום הוא 'חי' באמת, כמה זמן מנוצל אצלו בכל שבוע, ולפי זה יוכל למדוד כמה זמן הוא חי וכן כמה הוא באמת, משום שכאמור אף שנים רבות מחייו יכולות שלא להימנות אם לא נוצלו כראות.

בתפילה הנאמרת ב'הי רצון' קודם אמירת התהילים מבקשים "ואל תיקחנו מהעולם הזה עד מלאות חיינו בהם שבעים שנה". בעל ה'הפלאה' בספרו 'פנים מאירות' תמה מדוע מבקשים רק על שבעים שנה ולא על מאה ועשרים. ואמנם ה'משנה ברורה' (תקפא, ג) פוסק שלא לומר מילים אלו אלא רק "אל תיקחנו מהעולם הזה עד מלאות שנותינו"; אך ה'הפלאה' מיישב, שאכן מבקשים על שבעים כיון שהלוואי ונזכה לחיות חיים מלאים בני שבעים שנה בתוך מאה ועשרים שנות חיינו.

משום שעיקר מעלת הלימוד היא הקניין שקונה לנפשו בזה, ולזה זוכים מכוח שינון וחזרה בלתי פוסקים, שהרי הלומד ואינו חוזר כזורה ואינו קוצר (סנהדרין צט.).

וכפי שנראה מהנבואה הראשונה שאמר הקב"ה ליהושע בן נון (יהושע א, ח) "לא ימוש ספר התורה הזה מפריך". ודבר תימה הוא, שהרי מובא בגמרא (תמורה טז.) שסמך לפטירת משה רבינו אמר משה ליהושע: "שאל אותי את כל ספקותיך", וענה יהושע ואמר: "אני יודע את כל התורה כולה, שהרי אתה אמרת עלי 'נער לא ימיש מתוך האהל' (שמות לג, יא), וכיון שכל הזמן שימשתי אותך אני יודע את כל התורה ממך". ואם כן מדוע מצווה שלא ימוש ספר התורה מפיו, הרי ודאי הדבר שאינו מש ממנו אף פעם.

אלא בא ללמדנו, שאמנם רכשת ידיעות בכל מכמני התורה עד שאין לך שאלות כלל, אך דע לך, שכדי להיות 'גדול' לא מספיק לקבץ ידיעות בתורה בלבד, אלא נצרכת התמדה, חזרה ושינון ורק כך נהיים 'גדול בתורה'. לכן אמר לו הקב"ה: "אחר פטירת משה, אתה הגדול ועליך להיזהר שלא ימוש ספר התורה הזה מפריך, אל תפסיק לעולם ללמוד בו ולהתבונן בכל היגיון ואמרה בתורה" (רש"י, יהושע, שם).

ואמנם רבים מן המסיימים זכו לא 'רק' להשתתף בשיעורים ולסיים את כל הש"ס כולו - הגם שדבר זה כשלעצמו מעורר השתאות - אלא סייעו את הש"ס על כל אמרותיו, סוגיותיו והעולה מהן לעומקם של דברים. וגם אליהם הדברים אמורים לחזרה בשינון מעמיק ויסודי יותר. אך ישנם שאמנם זכו לסיים את הש"ס אך בידיעה שטחית מקופאי, ואליהם הדברים מכוונים שייתנו דעתם אחר הזכות העצומה שזכו לה, ומעתה יסקיעו יותר בהעמקה ושינון.

השמחה הגדולה עם סיום הש"ס כולו איננה רק על העבר - על מה שזכה ללמוד תורה, שהשכיל להפריש מזמנו מדי יום ביומו זמן מקודש ללימוד התורה הקדושה, עד כדי שהצטרפו ידיעותיו כעמיר גורנה והביאוהו לסיום הש"ס בשלמותו; אלא שנהפך למהות אחרת כדברי רב יוסף ששמח על "שלמדתי תורה ונתרוממתי" (פסחים סב:), שהרי הלומד תורה הוא אדם אחר ואינו כעוד אדם מן המניין, עד כדי שהגדירו ה'חזון איש' (א, יג) "ואמנם האיש הזוכה לידיעת התורה הוא הולך בין אנשים ונדמה כבן אדם, אבל באמת הוא מלאך הדר עם בני תמותה וחי חיי אצילות מרומם על כל תהילה". וודאי ששמחה עצומה על המהות החדשה לה זכה בכוח התורה היא שתוסיף נופך לרגשותיו הנעלים ותגרום להמשך עלייתו הרוממה. דוד המלך הגדיר את שמחתו בלימוד ובקניית ידיעות בתורה (תהילים קיט, קסב) "שש אנוכי על אמרתך כמוצא שלל רב", וכידוע עיקר השמחה היא בשעה שבאה לאדם בשורה טובה בפתע פתאום, כגון בשעת מציאת המציאה או בזמן בו הוא מגלה שזכה בגורל והפך מעני לעשיר גדול ונכבד - בזמן קבלת הידיעה כי חייו הולכים להשתנות, אז היא השמחה הגדולה.

כך בלימוד התורה הקדושה בכל רגע ורגע הוא שש ושמח בלימוד, לא רק מחמת שהיו דברי תורה כחדשים בעיניו אלא מחמת כל ידיעה ואף כל יגיעה שרכש שהיא משרה שמחה כמציאת שלל רב,

פירושו שמחה גדולה עם כל המשתמע מכך, ברוחניות ובגשמיות. והאיר גאב"ד אנטוורפן הגר"ח קרייטוורטה זצוק"ל (בספר 'פניני חיים'), כי מי שערך את הסיום המכובד הזה הוא אותו אביי שלא היתה הפרטה מצויה בכיסו, עד כדי כך שבחצרו לא נעשה עירוב משום שלא היה בידו אלא כדי מזון סעודותיו בלבד, ללא אפשרות ליכות לכל אחד משכניו מעט פת כדי שיחול העירוב (עירובין סח.). ובכל זאת ראה לנכון לעשות לא רק שמחה קלה אלא 'יום טוב' ממש בעת שסיים אחד מתלמידיו מסכת. הדבר דרש הוצאות ממוניות, ובכל זאת עשה זאת בחפץ לב ואף השתבח בכך. יתירה מכך, לא מצינו שעשה אביי שמחה גדולה כזו בעת שהוא עצמו ערך סיום. נמצאנו למדים, שאביי הבין שסיום אישי שלו לא בהכרח מבטא אהבת התורה, כי שמא שמחתו ברוב עמלו מחמת שהוא עצמו התרומם וגדל בתורה והשיג גדלות מיוחדת, ולאו דווקא משום ששמח בשמחת התורה עצמה. אך כשעבידנא 'יומא טבא בעת שזולתו השלים מסכתא זו ההוכחה הגדולה לאהבת התורה בעצמה, משום שמגלה בזה את שמחתו על עוד יהודי שהצליח וסיים מסכת בשלמות.

וכפי שאם אורח בחתונה לא שמח בשמחת צד החתן מסתבר שהוא בא מצד הכלה, כך אם לא שמח בסיום בשמחה האישית שלו שהרי לא הוא המסיים הרי ברור שהוא שמח בשמחת הצד השני - שמחת התורה.

וכעין שהתבטא הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצוק"ל, ראש ישיבת קמניץ, שגדלותו של ראש ישיבה לא נמדדת בשמחתו בהישגים של בני ישיבתו וברוממותה, אלא בשמחתו בהישגים של ישיבה אחרת בה צומחים ומתעלים תלמידי חכמים. רק כך מוכחת אהבתו לתורה, שהרי אם לא כן ייתכן והוא רק שמח בכך שמפעל חייו מצליח ומשגשג.

כך בחגיגות ההמוניות של סיום הש"ס על ידי מי שלמדו בקביעות - בוודאי שמחת הלומדים גדולה היא עד מאוד על שזכו לרכוש לעצמם ידיעה וקניין נצחי בש"ס כולו, אך גם שמחת ההמונים מהצבור הרחב שעדיין לא זכו לכך בעצמם ובאים לשמוח ולחגוג יחד עמם, מגלה את אהבת התורה הבוררת בקרבם.

מה ללמוד אחרי סיום הש"ס

רבים ממסיימי הש"ס אשר תחושת רוממות וסיפוק ממלאת את לבם בעת הזו, מתחבטים מהו הצעד הבא הנדרש מהם בקניין התורה: האם לחזור ולהמשיך בלימוד הדף היומי בתלמוד בבלי, או שמא אחר שכבר זכו ללמוד את הש"ס כולו עליהם לפנות לאפיקים נוספים בים התלמוד ולרכוש ידיעות בחלקי תורה שונים שעוד לא זכו ללמוד.

זכורני שניגשתי יחד עם בחור שזכה לסיים את הש"ס כדי לקבל את ברכת מרן רבינו הגר"ש אלישיב זצוק"ל, ונפשו בשאלתו: על מה הוא ממליץ שייתן את דעתו אחר הסיום, ובאיזה חלק בתורה כדאי שישקיע כעת את זמנו בלימוד. עוד קודם שהספיק לסיים שאלתו נענה מרן ואמר: "ועכשיו תתחיל ללמוד את הש"ס מההתחלה וגם להבין...".

...הנה ימי
ומלאה הארץ

רשו
סי

הרגעים מתחילים

בימים אלו שרשרת הסיוט
בארץ ישראל וממשי

עכשיו

הזמן שלכם להתחיל התחלה חדשה להצטרף למסלולי ולתכניות
הלימוד השונות של 'דרשו'

מצטרפים עוד היום!

ללימוד 'דף היומי' במסכת ברכות יום יום

מוקד 'דרשו'

מזרטיטים ב עכשיו

מים של 'דרשו' מסתיימת
שיכה ברחבי העולם

הצטרפו לאלפי הנרשמים החדשים: 02-5609000

ותתחילו גם אתם ללמוד את הש"ס ולסיים יחד עם רבבות עם ישראל

שיעורי 'דרשו' מחכים לכם בקו השיעורים:

שיעורי ה'דף היומי' מתומצתים או ארוכים 077-2222666 / 4992*

02-5609000

"ניתן היה לראות שינוי גדול שחולל הקונטרס יחד עם פעילות החונכים המיוחדים של 'מוקד הישיבה', שלומדים עם בחורים באופן פרטני ומחדירים בהם את צורת הלימוד שתאפשר להם ליהנות מלימוד הגמרא, ואפילו להתענג עליו"

שיחה מיוחדת עם הרה"ג ר' יעקב סירוטה, על הקונטרס המיוחד 'תורת הגישמאק' שחולל מהפכה בהיכלי הישיבות הקדושות, ושכלול בחוברת 'בתורת ה' חפצו' המופצת בסיומי הש"ס של 'דרשו' בעשרות אלפי עותקים

יעקב א. לוסיגמן

עולם הישיבות זוכה בימים אלו לפריחה ושגשוג חסרי תקדים. גדודים גדודים של נערי חמד, עמלי תורה וברי לבב גודשים את היכלי התורה. המספרים מטפסים בכל שנה לשיאים חדשים. ספסלי בית המדרש מתרבים מיום ליום, ותורת אלוקים חיים עולה ונובעת כמימיו של מעיין שלא ייבש לעולם.

אלא שלא כל תלמידי הישיבות זוכים להרגיש בעצמם את המתקנות והערבות הגדולה שבתורה הקדושה. רבים מהם מתאמצים ללמוד בכל כוחם, ברוב המקרים הם גם מצליחים לעשות זאת, אבל עם העובדה שהם נאלצים להתאמץ כדי ללמוד אומרת דרשני.

אל טיפול הבעיה הזאת נכנס קונטרס 'תורת הגישמאק', שלמעשה הנו ספר מעט הכמות ורב האיות, הכולל 18 עצות שונות לרכישת היכולת להתענג על לימוד התורה הקדושה. כותבי החוברת השתדלו בכל כוחם להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד, כדי שכל המעיין בחוברת יוכל להפיק ממנה את מירב התועלת, ולזכות בתוספת טעם והנאה בלימוד התורה מכאן ולהבא.

קונטרס 'תורת הגישמאק' נכתב במטרה לתת מענה לבעיה זו, ולאחר שמאות החונכים של המוקד כבר ניסו בהצלחה את השיטה המופיעה בחוברת בלימוד פרטני עם בחורי הישיבות, וראו בדרך זו הצלחה גדולה בקידום התלמידים ופתרון בעיות רבות עימם התמודדו קודם לכן.

"בחור שזוכה להרגיש 'גישמאק' בלימוד, לא צריך להתאמץ כדי ללמוד", אומר הרה"ג ר' יעקב סירוטה, מנהל פרויקט 'גישמאק' בלימוד של ארגון 'אחינו'.

"ידוע המשל של המגיד מדובנא, על עשיר אחד ששלח את משרתו לתחנת הרכבת כדי להביא משם חבילה שנשכחה על ידו. כשחזר מתנשף ומזיע ובישר לעשיר שהוא הביא את החבילה, ענה לו בעל הבית "טעית בחבילה והבאת אחרת במקומה".

"תמוה המשרת ושאל אותו מהיכן אדוני יודע? הרי טרם ראה את החבילה..."

"השיב לו העשיר: החבילה שלי קלה, אם אותה היית מביא לכאן, לא היית מתנשף ומזיע. אם התאמצת כל כך, אות היא שחבילה אחרת

הבאת אתך..."

"והנמשל, בנושא שעליו אנחנו מדברים הוא כמה הבחור צריך להתאמץ כדי ללמוד. האם הלימוד נעשה בשמחה ובהנאה, או שזאת עבודה קשה ומפרכת עבורו?"

"כשבחור צריך להתאמץ מאוד כדי ללמוד", מוסיף הרב סירוטה, "אנחנו צריכים לשאול את עצמנו שאלה מאוד פשוטה: כמה זמן הוא יחזיק מעמד בלימוד? שנה? שנתיים?? עד החתונה???"

"קשה להאמין שבחור שקשה לו ללמוד יוכל להישאר בלימוד כל החיים, ואני לא מדבר רק על להישאר בכולל, אלא אפילו על קביעת עיתים לתורה. אדם שמרגיש שהלימוד קשה לו, שהוא לא מצליח ליהנות מהרגעים האלו שהוא יושב על יד הגמרא, אנחנו צריכים להניח שהוא כנראה לא ימצא את עצמו יושב בעתיד זמן רב מדי על יד הגמרא.

"לכן מדובר בפרויקט שהוא ממש בגדר של הצלת נפשות. כשאתה מביא בחור למצב שהוא לומד ליהנות מהלימוד, אתה בעצם גורם לו להישאר בלימוד. אם יזכה לשבת בבית ה' כל ימי חייו ולהיות אברך החובש את ספסלי בית המדרש מבוקר ועד ליל מה טוב, ואם ייאלץ לעבוד לפרנסתו, הוא יתגעגע ללימוד וישתדל לפנות לעצמו פרקי זמן משמעותיים במשך היממה, כדי לחזור לגמרא האהובה עליו".

החונכים המיוחדים של 'מוקד הישיבה', שלומדים עם בחורים באופן פרטני ומחדירים בהם את צורת הלימוד שתאפשר להם ליהנות מלימוד הגמרא, ואפילו להתענג עליו. בעקבות ההצלחה הגדולה הזאת, הורחבה הפעילות גם לישיבות בבני ברק. אנחנו מרגישים שהמהפכה הגדולה עוד לפנינו בעזרת ה', ומקווים שתהיה לנו היכולת להגיע לכל ישיבה בארץ ובעולם, ולהביא את הבשורה המיוחדת הזאת, שתסייע לרבבות בחורים לחיות את התורה, להרגיש מחוברים לתורה, ולהיות שקועים בלימוד התורה מתוך חשק, גישמאק, שמחה ודבקות אמיתית בתורה ובנותן התורה".

נשמח אם תוכלו לתת לנו לסיום 'טיפ' אחד למי שקורא את הדברים. איך באמת הוא יכול לסגל לעצמו את היכולת ליהנות מלימוד הגמרא?

"זה יהיה קצת עוול לתת 'טיפ' אחד מתוך מאות רבות של 'טיפים' המובאים בקונטרס, אבל לא אוכל לסרב לבקשה ולכן אתן רעיון אחד מהספר: להתבונן!

"כשאתה יושב על יד הגמרא, תתבונן לרגע, ותחשוב כמה מחשבה השקיעו התנאים הקדושים בכל מילה מהמשנה. כמה מחשבה השקיעו האמוראים הקדושים בכל מילה מהגמרא. אף מילה אינה מיותרת, מה שאפשר היה לכתוב בקיצור לא נכתב באריכות ומה שצריך היה להיכתב באריכות לא נכתב בקיצור.

"קח את המילה הראשונה בש"ס, "מאימתי", ותחשוב קצת: למה התנא בחר דווקא בפתיח הזה לש"ס. למה דווקא מצוות קריאת שמע? אולי כי זה יסוד האמונה?... כמה סודות נרמזו בכך שהאות הראשונה היא 'מ"ם', ולמה הש"ס מסתיים באות זו? מי הוא התנא שכתב את המשנה הזאת? למה יש מחלוקת כבר בשורה הראשונה של הש"ס?

"אפשר להתבונן בכל מילה שעות ואף ימים ושבעות, והמחשבה על כך שהמילים הללו נהגו על ידי התנאים הקדושים, ונלמדו לאחר מכן על ידי כל גדולי הדורות, מהרמב"ם והרי"ף ועד ה'קצות' וה'נתיבות', זה מעורר את הלב. זה פותח את הרגש ללימוד התורה.

"וכשלומדים בצורה הזאת, הרי הדברים שמחים כנתינת מסיני, ובוודאי שהלימוד הופך הרבה יותר מהנה וערב לחיך, וכגדול ההנאה מרגעי הלימוד, כך גם יהיה עמוק הזיכרון בו נחקקים הדברים לנצח".

"בעצם הגישמאק בלימוד הוא פתרון מופלא, כמעט לכל סוגי הבעיות שבחורי הישיבות מתמודדים איתם", מוסיף הרב ידלר. "בחור שיש לו בעיות חברתיות למשל, אם הוא נהנה ללמוד זה מחזק אותו, נותן לו מעמד של 'מתמיד' בחברה, ומרומם את קרנו בעני החברים. הוא גם פחות תלוי בחברים, כי יש לו את הגמרא שמעניינת אותו הרבה יותר.

"כך גם בחור שיש שלו בעיות בבית עם ההורים והאחים, או סובל מבעיה גופנית כלשהי ומכל בעיה אחרת. כשהוא זוכה להרגיש מתיקות בלימוד התורה, הוא בעצם מאפשר לעצמו לעסוק רוב שעות היממה במה שהוא אוהב. כל הבעיות האחרות מתגמדות לעומת זה".

עשרות אלפי חוברות 'תורת הגישמאק' הופצו ברחבי הארץ, בכל היכלי התורה, עם יציאתה של החוברת במהדורתה הראשונה. הקונטרסים זכו להתקבל בהתלהבות רבה על ידי שוחרי התורה, ובמיוחד על ידי צעירי הצאן, תלמידי הישיבות הקדושות.

לנוכח ההצלחה האדירה החליטה הנהלת 'דרשו' לשלב את הקונטרס גם בחוברת 'בתורת ה' חפצו' שיצאה לאור במיוחד לרגל מעמדי סיום הש"ס שעורך הארגון בכל רחבי העולם היהודי, ומחולקות לכל משתתף במעמדים אלו. הפעם מגיעה החוברת בעיצוב חדש ומרהיב, המושך את לב הקורא לעיין בעצות המעשיות המופיעות בקונטרס, ובעז"ה גם ליישם אותן הלכה למעשה, בעת שישב על יד המגרא וילמד בה בהתלהבות, בהנאה ועם 'גישמאק' של ממש.

ואיך זה נראה בפועל בהיכלי הישיבות?

הרב סירוטה מתאר: "מדובר בלא פחות ממהפכה. מדהים אותנו פעם אחר פעם לראות איך בחור שמקבל גישמאק בלימוד, הופך לאדם אחר. כל סדר היום שלו נראה אחרת", מוסיף הרב ידלר: "הוא קם בבוקר בשמחה, רץ לבית המדרש, פותח את הגמרא וצולל מיד לתוכה. אין לו זמן 'לשרוף' על שטויות ועל שיחה בטלה. הוא הולך לישון בזמן כי חשוב לו להיות רענן למחרת, כדי שיוכל להבין את הגמרא שהוא כל כך אוהב. כל האישיות שלו מתהפכת".

"אפשר לראות את זה קורה יום יום", מסכם הרב סירוטה, "ההצלחה פשוט מוכחת. רואים את זה בחוש, ובאמת ניתן היה לראות שינוי גדול שחולל הקונטרס בעשרות ישיבות בירושלים יחד עם פעילות

18 דקות ביום

וגם אתם שותפים ללימוד ה'דף היומי'

האיזו לשיעור של
הרב אליהו אורנשטיין שליט"א

077-2222-666 שלוחה 2/1

"מְלֶאָה הָאָרֶץ, דָּעָה אֶת ה', כְּמִים לַיָּם מְכַסִּים"

מנצ'סטר התורנית לבשה חג: אלפים חגגו במעמד סיום הש"ס של 'דרשו'

במעמד השתתפו מרנן ורבנן גדולי תורה, רבנים, דינים, וראשי ישיבות שליט"א • אורחי הכבוד היו הגאון הגדול רבי אהרן שיף גאב"ד קהילת "מחזיקי הדת" באנטוורפן והגאון הגדול רבי ניסן קפלן ר"י שערי דעת

צעירים ומבוגרים, שכולם חולקים שמחה אחת גדולה ומשותפת: שמחת התורה.

"זה משהו שהקהילה כאן הייתה יכולה רק לחלום עליו" אומר לידת נאמן ר' יצחק מרלין, מנהל מוסדות ויז'ניץ במנצ'סטר. "הנה, במנצ'סטר הקטנה, ואולי אפילו הנידחת, מתקיים סיום מכובד באמת, משהו שנותן לנו הרגשה שאנחנו על המפה של עולם התורה. אנשים כאן לא מאמינים. זה נותן להם רוממות אדירה. מעין גאווה בלתי מוסברת, מגיעה לכאן משלחת אדירה של רבנים, אמנים ונגנים, שמעבירים מסר מאוד חזק לציבור: התורה היא מרכז חיינו, אותה אנחנו מכבדים ובשבילה אנו חיים".

לדברי הרב מרלין, המעמד ריתק אליו את מנצ'סטר היהודית כולה. "מיד לאחר שהתפרסם כי עומד להתקיים מעמד שכזה, אנשים אמרו כי חייבים לקנות כרטיס כי זה מעמד היסטורי. מנצ'סטר עוד תדבר עליו שנים רבות. הסיום של דרשו הפך לנקודת ציון היסטורית בדברי ימיה של העיר. לכן ראינו כאלה ביקושים כאלה

רק לפני כמה ימים, האולם רחב הידיים שבו אנחנו נמצאים כעת, אירח תערוכת רכב של מותגי הרכב היוקרתיים באנגליה, אבל כעת האולם הזה מארח את קרוב ל-5000 יהודים ממיטב בניה של מנצ'סטר התורנית. נרגשים ונפעמים, הם צועדים פנימה לאולם ה"אוונט סיטי", ומשפשפים את עיניהם בתדהמה ובהתרגשות נוכח המעמד הכביר, שמנצ'סטר היהודית לא ידעה מאז ומעולם.

הערב הזה, הוא ערב בלתי נתפס במושגים מקומיים. העריה היהודית שנמצאת שלוש שעות נסיעה מלונדון, החסירה פעימה. לא היה ניתן לפספס את ההתרגשות על פניהם של הנערים הצעירים, אברכים של צורה וישישי הקהילה, שהביטו ולא האמינו שמה שהם רואים הוא אמיתי. מנצ'סטר היהודית חוגגת מעמד סיום הש"ס ומביעה הערכה עצומה לאלפי לומדי התורה וכל זאת, תחת החסות המכבדת והמרוממת של 'דרשו'.

רואים כאן נציגות מכלל הקהילות המרכיבות את הפסיפס היהודי המיוחד של מנצ'סטר. בוגרי ישיבת ליטאיות, אברכים חסידיים,

גדולים. אנשים רצו להביא את כל הילדים שלהם, כדי לחרות בליבם את החוויה המיוחדת הזו".

בשעה 5:30 בדיוק שערי האולם נפתחו ואלפים נכנסו למתחם. כבר בכניסה, לפי מסורת דרשו, המשתתפים נכנסו לירד ספרי דרשו במחירים מסובסדים, ספרים ששמעם יצא בכל רחבי תבל, ובראשם הספר החדש בהוצאת דרשו על פרקי אבות, וכמובן סט המשנ"ב של דרשו עם הערות והמוספים, שהפך לנכס צאן ברזל בכל בית יהודי.

במקביל נערכה תערוכה של סדרת הצילומים המרהיבה של קמפיין "דרשו איד" שנערך בחודשים האחרונים באירופה ובארה"ב, ומביא סיטואציות שונות מחיי היום יום, שבהם יהודים משלבים לימוד קבוע, מה שהופך אותם, חרף עיסוקיהם ל"דרשו איד" - יהודים של דרשו.

לא היה ניתן לפספס את ההתרגשות על פניהם של הנוכחים כאשר ראו את העריכה המפוארת, את במת הכבוד ואת במת המנגנים המפוארת. "אנשים לא מאמינים שזה אכן קורה" אומר לנו גם נציג דרשו במנצ'סטר הגאון רבי חנוך גרינבלט. "לראשונה מתקיים כאן מעמד שכזה. מהרגע הראשון שפורסם על המעמד, אנשים נכנסו להתרגשות בלתי רגילה. אולי הקורא הישראלי לא ממש יבין, אבל עבור מקום כמו מנצ'סטר, שבסופו של דבר בונה את עצמו מבחינה רוחנית, מעמד כזה הוא חיוזק עצום. הוא ממש בשורה אדירה לעולם התורה כאן, שמרנינה כל לב".

משאות הקודש של מרנן ורבנן שליט"א

לאחר שהציבור נטל את ידיו לסעודת מצווה לגומרה של תורה נכנסו גדולי ישראל לקול שירת "כי אורך ימים ושנות חיים יוסיפו לך". הציבור נעמד על רגליו בהתרגשות בעת שגדולי ישראל נכנסו לאולם ומחאו כפיים בהתלהבות כאשר נכנסו כ"ק מרן האדמו"ר מהרודנקא, הגאון רבי אהרן שיף גאב"ד קהילת "מחזיקי הדת" באנטוורפן, הדיין הגאון רבי חיים היימליך - ראש הדיינים במנצ'סטר, הדיין הגאון רבי גבריאל קראוס, הגאון רבי חיים מאיר ארנסטער רב דחסידי ויז'ניץ במנצ'סטר, הדיין הגאון רבי אהרן גרינפלד דיין דק"ק בעלזא, הדיין הגאון רבי אשר יעקב וסטהיים, והגאון רבי בנימין עקשטיין, יו"ר דרשו באנגליה, והגאון רבי גבריאל קנאפפלר ראש ישיבת "שערי תורה" במנצ'סטר, והאורח המיוחד מארץ ישראל הרה"ג רבי ניסן קפלן ראש ישיבת "דעת אהרן" בהר נוף שהגיע במיוחד עם ילדיו כדי לכבד את המעמד בנוכחותו.

את מסכת הנאומים פתח מרבני מנצ'סטר הרה"ג רבי פנחס שנייבלג שליט"א. שסיפר שרבי אליעזר מדז'קוב, כשהיה חולה, המחונן שלו ה"דברי חיים" מצאנו היה אצלו, ושאלו ממה הוא פוחד. הרי הוא עולה לעולם האמת. ענה לו שהוא עוד לא מוכן לבי"ד של מעלה, ועוד הוסיף שדאגתו על ילדיו ועל משפחתו. השיב לו ה"דברי חיים", "אני אדאג להם, ממה דואג אותה עדיין".

השיב לו רבי אליעזר מדז'קוב, "יש משהו מיוחד שאחרים לא יכולים לעשות במקומי. כשאני שר 'אין קצבה לשנותך' בראש

השנה, זה עושה כזה שמחה בעולם האמת, וכזו שמחה רק אני יכול לחולל. מרן ה"דברי חיים" הלך למקווה ופעל שאכן רבי אליעזר מדז'קוב נשאר בחיים עוד שנים ארוכות. הוסיף רבי פנחס שנייבלג, כי השמחה ש'דרשו' מחולל בעולמות העליונים, זו שמחה שאף אחד אחר לא יכול לעשות, ולכן הארגון הזה זכאי וראוי לפעול עוד שנים רבות.

רגע מרגש במיוחד וייחודי מאוד היה כאשר הוזכרו שמות הלומדים שהתחילו ללמוד את הש"ס אך לא זכו לסיימו. הציבור עצר את דמעותיו כאשר החזן ר' שלמה אדלר הקריא את השמות של אלו שהיו כאן איתנו והלכו לעולמם, השתוקקו לסיים את הש"ס אך לא זכו לכך, כולל בחור צעיר שהלך לעולמו בשנה האחרונה ל"ע.

מי שסיים את הש"ס הוא אחד מהמג"ש המפורסמים במנצ'סטר, הרה"ג ר' סעדיה גרינפלד. הרב גרינפלד החזיק בידו תמונה של אביו, הרה"ג רבי שמואל גרינפלד. יהודי ניצול שואה בן 92 ותלמיד חכם עצום. בתמונה נראה ר' שמואל יושב סביב שולחן ולומד יחד עם מספר יהודים שחלקם עדיין עם מדי האסירים המפוספסים במחנות. הרב גרינפלד סיפר כי הגמרא שנלמדה אז אותרה על ידו, ואביו תיאר לו כיצד הגמרא היא, בימים שלאחר המלחמה, כאשר כולם ידעו כי עולמם חרב עליהם, נתנה להם כוח לחיות.

לאחר מכן נאמר קדיש מרטיט ע"י בניו הצעירים של אורח הכבוד מא"י, הגאון רבי ניסן קפלן ראש ישיבת "דעת אהרן" בהר נוף, שרעייתו הרבנית, בתו של הגאון שידלחט"א רבי אברהם גורביץ שליט"א ראש ישיבת גייטסהד הלכה לעולמה בדמי ימיה, בחודש חשוון האחרון. הרגע שבו שלושת היתומים הצעירים אמרו את הקדיש המיוחד פילח את ליבות המשתתפים, שהתקשו לעצור את דמעותיהם.

הרה"ג רבי ישראל פרידמן שליט"א, רב טשורטקוב קלויז, במנצ'סטר ציטט במשאו את האדמו"ר מוזאלישיץ הי"ד שנרצח בשואה האיומה, שהביא גמרא שאמר רבי אליעזר בן הורקנוס. "מעולם לא קדמני אדם בבית המדרש, ולא ישנתי בבית המדרש... ולא הנחתי אדם בבית המדרש ויצאתי, ולא שחתי שיחת חולין, ולא אמרתי דבר שלא שמעתי מפי רבי מעולם". ואמר כי רבי אליעזר בן הורקנוס הוא התנא הראשון שמוזכר במשנה בסכת ברכות, והוא גם התנא האחרון שמופיע בשנה אחת לפני האחרונה במסכת נדה. ר' דוד הופשטטר נשיא דרשו אמר במשאו, כי אנשי 'דרשו' לא רק לומדים את הדף, אלא גם חיים את הדף. "זה ה'דרשו איד" אמר ר' דוד. הוא תיאר מה זה נקרא 'דרשו איד' אמיתי, שחי, נושם, ער וישן סביב הדף. "כל כולו נהפך להיות חלק מהגמרא, הוא לא מתספק רק בלימוד, הוא רוצה לקנות קניין בתורה". הוא הביע תקווה שהאחדות שבאה לידי ביטוי במעמד הזה, שבו השתתפו כלל הקהילות, יחזק את הקהילה ואת התורה.

אורח הכבוד הגאון רבי אהרן שיף שליט"א אמר במשאו כי הוא נרגש להשתתף במעמד הסיום, וציין כי זה עתה השתתף במעמד הסיום בארה"ב, וציין עד כמה הדף היומי מחבר בין יהודים בכל העולם. הגר"א שיף אמר כי לימוד התורה מביא לשמחה, ושיעור של דף

אלפים חגגו את סיום הש"ס העולמי של 'דרשו' לכבודה של תורה במנצ'סטר

בבית אחד, לא קרה דבר מכל זה. לנוכח הכרזת הכרוז, ובהפתעה גמורה, ביקש האב מבנו כי יגהץ לו חולצה. 'חולצה? מגוהצת? עכשיו?' - השיב - תמה הבן בהשתוממות. 'הלא אנו יוצאים לגלות ארוכה, מי יודע אם ומתי נחזור. חולצה מגוהצת? זה מה שבוער עכשיו?!' - שאל בתמיהה רבתי...

החולצה המגוהצת שהצילה חיים

הרה"ח רבי אשר קובלסקי שליט"א

"אלקים חֲשָׁבָה לְטֹבָה" (בראשית נ. כ)

אחת המתנות החביבות בהן זכה עם ישראל, אחד הערכים המובילים על פיהם אנו חיים, הוא המצוה הנפלאה של כיבוד הורים. זו מצוה מיוחדת שיש בה מימד מרגש, היא מתקבלת על הדעת ומסתברת בהגיון בריא, ויש בה גם הכרת הטוב בדרך נעימה ואיכותית. למעשה, ההגיון הפשוט מחייב את האדם לכבד את הוריו. הן הם אלו שהביאוהו לעולם, הם שגידלו אותו במסירות ובחיבה, הם שהתאמצו למענו בכל נימי נפשם. מגיל אפס, כחסר ישע מתחיל, משליך הפעוט את יתויו על הוריו האוהבים, ואלו עושים הכל למענו: מגדלים, מחנכים, דואגים, צועדים עמו לרופא, מתעוררים עבורו באישון ליל, מטפחים אותו, מסייעים לו בעיתות משבר ושומרים עמו בשעות אושר. אך טבעי, שמתקוף מסירות כה גדולה, ישאפו כל בן ובת לכבד את הוריהם.

מזהים לראות, עד כמה כיבוד ההורים הופך ממצוה טכנית לחיבור אישי רגשי. אנו רואים אנשים שמעבר לעזרה הפיזית להוריהם, מתחברים הם אליהם בקשר אישי קרוב, דואגים להם, איכפתיים כלפיהם, מעריכים אותם באמת. משהו בתוככי הלב מתעורר לקשר נפשי קרוב וחם, אהבה פנימית בוערת, הרבה מעבר לעשייה היומיומית למען ההורים.

למעשה, המציאות הזו אינה חידוש כה גדול, שכן החיבור הרגשי, העצמת האהבה להורים, החשיבה החיובית כלפיהם, הוקרתם באמת מכל הלב - הם חלק מהותי מהמצוה. זה הגילוי שמגלה בעל ה'חרדים', חושף את סוד הקסם שבמצוה:

עיקר מצוות כיבוד הורים, הוא בעומק הלב פנימה, בהפנמת החיבור עימם, בהטמעת ההערכה כלפיהם, בהשקעת חשיבה בכמה עשו עבורנו ההורים, ועד כמה אנו מחויבים בכבודם. מצוות כיבוד הורים כוללת מצוה רגשית - מחשבתית: להעמיק חשיבה חיובית על ההורים בעומק הלב, להעריכם, לפתח רגשי אהבה כלפיהם. וגם אם איננו מבינים ומתחברים לחשיבה ולרעיונות שלהם, עלינו להתעלות מעל התחושות הללו, ולהעצים רגשות הערכה וחשיבה חיובית עליהם ועל רצונותיהם.

ואולי דווקא לכן, בשל היותה של מצוות כיבוד הורים דורשת חשיבה וקשר מעמיק ורגשי שהוא לא תמיד קל ומוכן מאליו, לכן התורה

מבטיחה מפורשות את מתן שכרה של מצוה זו, מביעה את מעלתה היתירה של המצוה המיוחדת הזו. יתירה מכך, המדרש אומר שכל המבקש ימים ושנים, עושר ונכסים, חיים בעולם הזה וחיים בעולם הבא - יעשה רצון אביו שבשמים ורצון אביו ואמו!

מזהים! מצוות כיבוד הורים הופכת למפתח מאסטר שפותח את כל השערים, שערי החיים, שערי הבריאות, שערי העושר והאושר. כל מי שזכה והוריו עימנו כאן לאורך ימים, מחזיק בידיו את מפתח המאסטר שבכוחו לפתוח לו כל שער נעול, ולהובילו להצלחה כבירה עולם הזה ובעולם הבא. כיבוד הורים - ופסגת השאיפות של כולנו בידינו!

בפרשת השבוע שלנו, נוכל למצוא הוכחה לכך בדבריו של יוסף הצדיק, כשהוא מגלה שהדבר שהוביל אותו לכס המלכות, מה שהפך אותו למשנה למלך מצרים - הוא דווקא מצוות כיבוד הורים. כאשר יעקב אבינו נפטר, והאחים חוששים שישבי להם רעה תחת הרעה שעשו לו - במוכרם אותו לעבד, משיב להם יוסף: 'אתם חשבתם עליי רעה, אלוקים חשבה לטובה...'!

יוסף הצדיק מסכם את תהפוכות חייו בהבנה, שכיבוד ההורים שלו הפך למנוף שבנה את חייו. הרי כשאביו ציווה עליו לצאת ולחפש את אחיו, ידע יוסף כי הוא מסתכן בכך, שכן שנאתם עזה כלפיו. יתירה מזאת, מלאך גבריאל עמד והזהירו שכך יקרה, ובכל זאת - הוא היה נחוש לצאת ולקיים את מצוות אביו, לתור אחר אחיו ולהשיב אביו

דבר, כי כך הורה אבא!

ולמעשה, מצוות כיבוד הורים זו, אותה קיים תוך מסירות נפש עילאית, היא שהפכה אותו למשנה למלך, שהובילה אותו לפיסגת הכבוד והמעמד האנושי, לשליט יחיד בסחר התבואה בשנות הרעב, ולבעלים יחיד בכל נכסי מצרים. כל ההתפתחות הזו לא היתה מתרחשת אם היה בוחר להתעלם מציורי אביו, אם חששו מפני אחיו היה גובר על רצונו לקיים את הוראת יעקב אבינו!

כלומר, העובדה שאהבת אביו היתה כה חזקה ואיתנה בלבו, העובדה שהוראת אביו היתה כה יקרה בעיניו, העובדה שציוריו של אבא היה המילה האחרונה אצלו - היא שפתחה לו את השערים והכניסה אותו למהלך ממנו יצא משנה למלך. ואף כי בשלב הראשוני היה נראה כי החשש היה מוצדק והוא אכן נמכר לעבד ואך בנס נותר בחיים - לאורך זמן הוכח כי מצוות כיבוד ההורים שמרה והגינה עליו, וגם הרעיפה עליו שפע טובה וברכה, כבוד ועושר!

גילוי זה של יוסף הצדיק, כדאי שנעמידו בכל עת מול עינינו. לא תמיד כיבוד ההורים הוא קל, לפעמים הוא דורש הקרבת זמן ומאמץ. ככל שנחחד את אהבתנו להורינו בכל דרך אפשרית, ככל שנקבע בליבנו שאנו נוטרים להם טובה ומוקירים אותם, ככל שליבנו יהמה רגשות הוקרה אליהם, ככל שנפשנו תערוג להטיב עימם ולכבדם - כך ייקל עלינו לכבדם כיאות, למלא את עצמנו באנרגיות עשיה למענם, וכך נפתח לנו את אוצרות השפע והאושר!

בקשה מוזרה ברגעים קשים...

היה זה בעיצומם של ימי המלחמה הנוראה, כשיד אכזרית הונפה על יהודי אירופה וכמעט שכלתה את שארית הפליטה. כשהרשעים עושים הכל כדי להכרית שם ישראל חלילה. הצעד הראשון אותו עשו בהיכנסם לכל עיר ועיירה, הוא לרכז את כל היהודים בכיר העיר, לקראת שילוחם - למחנות העבודה

ביום מן הימים, הגיעו פלוגות האס אס הידועות לשמצה לעיירה קטנה, שחיו בה לא מעט יהודים. כעבור כמה שעות עבר הכרוז בחוצות העיר, והכריז כי ביום המחר, בשעה 5:00 בבוקר בדיוק, על כל תושבי העיר היהודים להתכנס בכיר העיר המרכזית, כשכל אחד מהם ניתנה הזכות להביא עמו מזוודה קטנה השוקלת עד עשרה קילו. ההכרזה היתה כקול הלמות הפטיש, שכן היהודים כבר ידעו כי בוא תבוא ההודעה הזו, ועתה - חשו כי נחתם דינם...

כל יהודי צרר לעצמו צרור קטן, ככל אשר ידו מגעת. מתי מעט מהיהודים שיערו שהם לא יחזרו... רובם קיוו ויחלו כי יגיעו למחנות העבודה, שגם הם גיהנום לא קטן - ובכל זאת, אולי פריטים בעלי ערך, יהלומים ותכשיטים, יסייעו להם שם. לפיכך, הכל עשו כל מאמץ כדי לתכנן אלו חפצים בדיוק יטלו עימם, מהם שתפרו יהלומים ותכשיטים לנעליהם ולשרווליהם, ואחרים צררו להם בגדי חורף - שיגנו עליהם מפני הצינה השוררת במחנות...

בבית אחד, לא קרה דבר מכל זה. לנוכח הכרזת הכרוז, ובהפתעה גמורה, ביקש האב מבנו כי יגהץ לו חולצה. 'חולצה? מגוהצת? עכשיו?' - השיב - תמה הבן בהשתוממות. 'הלא אנו יוצאים לגלות

ארוכה, מי יודע אם ומתי נחזור. חולצה מגוהצת? זה מה שבוער עכשיו?' - שאל בתמיהה רבתי...

'גהץ לי בבקשה חולצה', שב האב וביקש, כשעיני הבן תלויות לנגדו בתדהמה. 'אבא, אנחנו הולכים אל הלא נודע, לא חבל להשקיע עכשיו זמן בגיהוץ חולצות? לא יותר כדאי לצרור את המזוודה הקטנה, להיערך לימים הקשים הבאים עלינו?' - זעק הבן מנהמת לבו...

אלא שאביו לא השיב דבר, אלא שב והורה לו לגהץ עבורו חולצה. הבן, אמון על דברי אביו, למרות תמיהתו הגדולה - ביצע לבסוף את ההוראה. הוא נטל חולצה נקיה, וגהץ אותה למשעני, שלש ולתפארת. לאחר מכן הושיט בחיבה את החולצה לאביו, שלבש אותה בארשת רגועה ונינוחה...

או אז, כשהתמיהה הגדולה עוד עמדה בחלל אך האב כבר בא על סיפוקו וקיבל את מבוקשו, נענה האב ואמר לבנו יקירי:

'ראה בני, ידעתי גם ידעתי לאן אנו הולכים, לארץ גזירה, ומי יודע אם נשוב ממנו... אלו מבינינו האוֹרוֹזים לעצמם כלי כסף וזהב ובגדים, אינם מבינים כי בתחנה הראשונה יבזו מהם הנאצים את רכושם, לא ישאירו להם דבר וחצי דבר, נכס או שיירי נכס. הכל הכל יילך לנאצים...

לא כן אתה, בני יקירי. הותרתי לך אוצר יקר - אוצר של מצוות כיבוד הורים, תעודת ביטוח שמימית למען יאריכון ימך. חפצתי שתקיים מצוות כיבוד אב באופן הנעלה ביותר, בלי טיפת הגיון, בלי קורטוב הבנה. פשוט לכבד את אבא כי כך ציוותה תורה, כי אני משוכנע, סמוך ובטוח, שזה המפתח וזו הדרך לשמור עליך ולהגן על חיך. אוצרות של זהב ויהלומים ניתן לשדוד ולבזוז, אך פוליסת ביטוח חיים של כיבוד הורים - תעמוד ותגן עליך בכל מצב ובכל תנאי!'

האב סיים את דבריו המרגשים, ומעיניו, כמו גם מעיני בנו, זלגו דמעות התרגשות. עתה הבין הבן שדווקא הוא שהצטייד באוצר יקר שיגן עליו, שהוא מחזיק בנכס אותו אין לאיש מאנשי העיירה, נכס רוחני אמיתי שישמור ויגן עליו בעת צרה, ויבטיח את חייו בכל התהפוכות העומדות לעבור עליו...

לימים, אותו בן סיפר את סיפורו האישי הזה בחתונת נכדו, וקרא ואמר: 'דעו לכם, שאם אני עומד כאן, שריד יחיד למשפחתי ולעירי, הניצול היחיד ששרד את התופת ועוד זכה לעלות ארצה ולהקים משפחה לתפארת - הכל בזכות אותה חולצה שגיהצתי רק כדי לקיים את מצוותו של אבא, אותה מלאכה שהיתה תמוהה ובלתי מובנת בעיניי, ובכל זאת ביצעתי. התברר, האוצר שנתן לי אבא - היה האוצר הטוב ביותר, שבאמת הגן עליי ושמר עליי עד היום הזה!'

סיפורו המרגש של הניצול הזה, אותו כתב הרה"ג רבי ישראל ליוש שליט"א, קורא ומאיר לנו: הורים יקרים, בידכם הדבר לחנך את ילדיכם, להטמיע בהם את חשיבות כיבוד ההורים. אין כאן עניין של 'לא נעים', אין כאן עניין של טירח. ההיפך - ככל שנגדל ונחנך את ילדינו כמה חשוב, מועיל, משפיע ומעצים כיבוד ההורים, ככל שנעניק להם את המבטא הנכון על המצוה הזו ועד כמה היא פותחת כל שערי שמיים - כך ייטב להם כל הימים!

הפוך ממה שראה בבית אבא ואמא...

ענה, לנוכח הישועה המתממה, חשב האב כי אולי זו הנקודה הנדרשת ממנו. הן לא די לכבד את ההורים בכיבוד מעשי - טכני, יש לאהוב אותם בכל לב, להעריך אותם, להוקיר אותם, לראות בהם דמויות מופת, להתקשר עימם בעבודות אהבה. 'אם אני וכל בני משפחתי מלאי ביקורת על הוריי - הרי שחסר כאן חלק מהותי ויסודי במצוות כיבוד הורים, כי ליבנו לא איתם, אין בנו אהבה אמיתית כלפיהם. אולי זה מה שמעכב את ישועתנו...' - הרהר.

וממחשבה למעשה, על אתר החליט האב לשנות את דרכיו לחלוטין, מן הקצה אל הקצה. מאותו רגע, החל לחשוב על הוריו מחשבות חיוביות, ודחה את כל הנסיגות לשוות להם אופי שלילי בעיניו. גם אם גילה דבר מה שלילי בהתנהלותם - דן אותם מיד לכף זכות, והעצים עוד יותר את רגשי ההוקרה והכרת הטוב כלפיהם. את השינוי הזה לא עשה לבד. כל בני המשפחה היו שותפים למהלך, הוא הסביר להם עד כמה זה נחוץ וחשוב. 'לדיו החלו לחשוב טוב על הסבא והסבתא, והוא עצמו לא פסק מלהרהר ולדבר על טובתם, מעלתם ואיכותם. מיום ליום חש כי תחושתו משתפרת, כביכול זכה בחיים חדשים, או לפחות - במבט חדש על החיים: הנה, הוא כבר אוהב את הוריו, חש אליהם קשר בעמקי נפשו, מעריך אותם באמת, מוקיר אותם בכל לבו!

ולמרבה ההפתעה, אכן כן - זה היה המפתח שפתח לו את שערי הישועה והביא את השמחה אל ביתו. עד מהרה עלתה הצעה על הפרק, נבחנה לעומק, ובתוך תקופה קצרה התארכה הבת למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת, לשמחת ליבם של כל בני המשפחה. והכלה הזו, שכיום כבר נשואה באושר בס"ד, היא היא הוכחה חיה על מעלתו של כיבוד ההורים המחשבותי, על העובדה שהקשר הלבבי והחשיבה החיובית על ההורים - הם מפתח המאסטר לישועות ולשמחות! וסיפור נפלא זה, המוכר לנו - כאמור - מכיל ראשון, מאיר וקורא עד כמה קרוב אלינו הדבר, תלוי רק בנו. אפילו מאמץ טכני לא נדרש כאן, רק לשנות את החשיבה, לנקות את המשקפיים, להעצים את הטוב הנראה בהורינו, ולהתחבר עימם בעבודות אהבה והערכה גואים. זו המשמעות העמוקה של מצוות כיבוד הורים, וזה מה שיפתח לנו את שערי שמים, וירעיף עלינו שפע טובה וברכה, שמחות ואושר רב!

לשליחת תגובות לכתוב הטור ולקבלת העלון של
הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

הבה נתאמץ עוד קצת בכיבוד הורים, הבה נחשוב מה עוד נוכל להוסיף, לשפר, כיצד נוכל לכבד את הורינו טוב יותר, וכיצד נוכל להטמיע בלבבנו יותר רגשי הערכה ואהבה כלפיהם. הבה נעמיק את הקשר עם הורינו, הבה נכבד אותם בכל ליבנו, וגם נעביר את המסר לדור הבא: כיבוד הורים הוא נכס, אוצר יקר, ביטוח חיים, מפתח מאסטר בשערי שמיים. החזק בו את תלך!

חשיבה מחודשת שהוללה ישועה

הסיפור הבא מתרחש בביתה של משפחת ג. מאיזור המרכז, המוכרת לנו באופן אישי. על בית המשפחה חופפת מזה תקופה עננה של עצב ודאגה, וההורים החלו לחוש אובדי עצות. בביתם בת המתבגרת והולכת, כבר כמה שנים שהיא נמצאת בפרק 'האשה נקנית', אלא שהקונה העלום - איננו...

היא כבר לא צעירה, מאחוריה שורת אחים ואחיות הממתנים בתור בסבלנות, אלא שסבלנותם מתחילה לפקוע. הצעות באות ונשנות, חוזרות ומוסרות מעל השולחן, ודבר לא קורה. הם כבר ממתנים לשמוע את קול הצלחת המתנפצת המבשרת על הישגם קול ששון ושמחה ומצלחות כלה בביתם, אך בשורות טובות אינן נראות באופק.

באחד הערבים, ישב אב המשפחה יחד עם רעייתו לשיחה שקטה, ושוב עלה הנושא הכואב, המעיב, המדאיג כל כך. הנערה צנועה וחסודה, אין בה כל חיסרון בולט ואינה שונה משאר בנות כיתתה. מה קרה? למה דווקא היא 'תקועה' כל כך?

ובעודם מדברים וחושבים על מה ניתן לעשות, לפתע צפה ועלתה מחשבה במוחו של האב. באותה תקופה עסק קצת בלימוד מצוות כיבוד הורים, ולפתע חש שאולי זה המפתח לישועה...

ולא שלא היה מכבד את הוריו עד אז, ההיפך הוא הנכון. בכל עת מצוא, היה מזדרז לעמוד לצידם ולסייעם. כשנזקקו להסעה או לקניות - הוא היה הראשון להתייצב. אם אבא או אמא התקשרו - השתדל תמיד לענות, ואפילו לדבר עימם, למרות שזה לא היה הכי נוח לו...

כי כך נהג עד אותו היום: ברמה המעשית, כיבד את הוריו, אך ברמה המעשית בלבד. מעבר לכך, לבו היה מלא טרגויות וטענות, קושיות ותירוצים, ביקורת נוקבת ומחלוקות עמוקות, על כל התנהלות הוריו, מיום לידתו עד היום הזה. לתחושתו, כל מה שהוריו עשו - הוא בעצם טעות אחת גדולה. הוא מבין טוב מהם, הוא יודע שהם אינם מבינים דבר, והוא בנה את ביתו והנהיג את חייו לפי פרמטר מוביל:

חוויה רוחנית יומית

מדי יום אצלך במייל

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

הניזו היומי של דרשו.

את מרכז תשומת הלב תופס ה'חתן', כשאם לא גילו המתקדם, ניתן היה לחשוב שמדובר בשמחת נישואי בשעה טובה, או למצער בשמחת בר המצווה שלו...

הג"ר אליהו אורנשטיין, המגיד הוותיק ביותר בשיעורי 'הדף היומי' המצולמים של 'דרשו', משתף אותנו בחוויותיו לרגל סיום מחזור ה"ג של ה'דף היומי', ותחילת המחזור ה"ד

יעקב א. לוסייגמן

צלילי מוזיקה נעימים מילאו את חלל האולם השוכן בשכונת 'הר חומה' בירושלים. המשתתפים הנרגשים לבושים כולם בבגדים חגיגיים, שמחים ומאושרים. את מרכז תשומת הלב תופס החתן, כשאם לא גילו המתקדם, ניתן היה לחשוב שמדובר בשמחת נישואי בשעה טובה, או למצער בשמחת בר המצווה שלו.

על יד ה'חתן' יושב הג"ר אליהו אורנשטיין, המגיד הוותיק של שיעורי 'הדף היומי' המצולמים ב'דרשו'. אלפי תלמידים העמיד הרב אורנשטיין דרך שיעוריו אלו. הוא מקליט אותם באולפן קטן וצפוף של הארגון, כשמאחוריו פרוס בד ירוק, ומכל צדדיו שכבות של ספוג המונעות מהדי קולו לחזור ולשבש את איכות השמע. מולו מוצבת המצלמה על גבי חצובה, ומתעדת את השיעור שהוא מוסר במסירות ובנאמנות מדי יום, במשך שנים רבות.

הרב אורנשטיין מספר לנו את סיפורה של אותה שמחה מופלאה, ואת סיפורו של החתן המיוחד: "מדובר ביהודי שפרש לגמלאות בהיותו כבן 78, אחרי שכל חייו הבוגרים היו עסוק במלאכתו, ונהנה מיגיע כפיו. הוא סיפר לי שעד אותה העת, מעולם לא זכה לסיים אפילו לא מסכת אחת מהתלמוד הבבלי.

לאחר שיצא לגמלאות, החל המחזור ה"ג של 'הדף היומי'. הפנסיונר הטרי החליט לנצל את השלווה והרוגע כדי ללמוד 'דף היומי', ולאחר חיפוש מדוקדק מצא את שאהבה נפשו: שיעור מצולם ב'דף היומי', בשפה ברורה ובהירה, ובדרך קצרה שמעניקה ללומד את התמונה הכללית של הדף, מה שמאפשר לו לאחר מכן לשבת על יד הגמרא וללמוד שוב את הדף ביתר שאת, עם עיון מעמיק יותר בדברי הגמרא לצורך השלמת ההבנה.

"השיעורים שלי לא נועדו להחליף לימוד גמרא עצמאי או השתתפות בשיעור מסודר", מסביר הרב אורנשטיין, "אני מתמקד בשלד של הדף, דברי הגמרא בלבד. אני לא נכנס במסגרת זו לדברי רש"י ובוודאי שלא לדברי התוס', רק לפעמים כאשר הדבר נצרך לצורך הבנת הפשט הבסיסי של הגמרא, אני מזכיר מעט את דבריהם. לצד השיעורים שלי מתפרסמים גם שיעוריהם של הרב

סגל והרב שפרכר שליט"א, שהם ארוכים יותר, ובנויים כל אחד בסגנון ייחודי לו, כך שהלומדים יוכלו לבחור כל אחד את השיעור המועדף עליו, ולמעשה אין כפילות בין השיעורים שלנו, כי כל אחד מתאים לקהל יעד שונה".

לאחר שקיבלנו הסבר על סגנון השיעור, ממשיך הרב אורנשטיין לספר את סיפורו של ה'חתן' שפרש לגמלאות. "לאחר שהחליט אותו יהודי להאזין לשיעור שלי, הוא דבק בשיעור הזה ולא עזב אותו עד שסיים את מסכת ברכות, לאחריה את מסכת שבת, וכך המשיך הלאה במשך שבע וחצי שנים, עד שסיים יחד איתי את הש"ס כולו. "כשהתקרב מועד סיום הש"ס, החליטה המשפחה לחגוג לסבא האהוב את הסיום בחגיגה גדולה, ולא נחה דעתם עד שחיפשו מי הוא מגיד השיעור שהסבא כל כך התלהב ממנו ולמד אותו את הש"ס כולו. "הם הגיעו אלי ותפסו אותי לא מוכן", מוסיף הרב אורנשטיין, "התרגשתי מאוד לשמוע על כך שיהודי שהגיע לכזה גיל בלי שסיים אפילו מסכת אחת, זכה לסיים את הש"ס כולו בגיל 85, עם השיעורים שלי. כמובן שהסכמתי מיד להגיע לאירוע הסיום, ולא כדי לחזות בפניו של יהודי שהוכיח שעם רצון ועקביות אפשר לעשות את הלא יאומן, אפילו להפוך לתלמיד חכם בגיל כזה...".

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל שלך מייל: dirshu@dirshu.co.il

ילדים הגדלים בבית של פוסק הדור, לבטח נדרשים משחר ימיהם לחשב כל אורחותיהם על פי ההלכה ועל פי פסקי האב. האם זו היתה האווירה בבית?

מעולם אבא לא הכתיב או פסק פסוקו בכוח. להיפך, בחיבות ובנועם היה מראה בצורה מחוכמת איך ההלכה היא כה פשוטה ומובנת וברור שיש לנהוג כמותה. הנה סיפור מופלא שיכול להמחיש זאת: בפוסקים דנים כה וכה בדבר ההלכה האם הנשים תברכנה 'שהחיינו' בליל יו"ט בהדלקת נרות, או שלא והן תענינה 'אמן' בברכת 'שהחיינו' בקידוש. אבא צוק"ל צידד להלכה שאכן הן לא תברכנה, אם כי בפוסקים כבר כתבו שלא למחות באלו שעושות כן כי כך נוהגות הרבה.

והנה, פעם שאלו את הרב איך נוהגת אמי הרבנית ע"ה, ואמר שהיא אכן מברכת, ושאלוהו הרי דעתו ברורה שאין לברך? והוא ענה: "אם היא היתה שואלת אותי הייתי מורה לה לא לברך, אבל מעולם לא עלה על דעתי לשאול כי נהגה כפי שאמה נהגה". אבא מעודו לא חשב להעיר לה למרות שלבטח היתה שמחה לעשות כפי שיטתו. כך היתה דרכו.

עם זאת, כשהוצרך להכריע בשאלה היה מגלה בבידור מה דעתו. אני נזכר במקרה שאירע באיזה תלמוד תורה והייתי מעורב בו. באחת השנים רצו לשנות לטובת התלמידים את החומר שהיה נלמד עד אז בכיתה מסוימת. המלמד סירב בטענה שרגיל הוא כבר להכין את החומר על אותו פרק, ואין עתותיו בידו להכין הכל מחדש. אבא עיין בדבר ואמר בהשתאות: "איני מבין כלל את השאלה. וכי כיון שכבר הורגל ללמד פרק זה האם משום כך אינו צריך להכין כל פעם מחדש? והרי גם כאשר הוא מלמד חומר ישן עליו להקדיש זמן להכין שיעור, וגם כעת אין שום שינוי של תוספת עבודה?...".

בילדותי למדתי אצל המלמד רבי יחזקאל טוביב זצ"ל בת"ת תשכ"ר. כשחזרתי ביום הראשון מהת"ת פנה אלי אבא ואמר לי שבנערותו רבי יחזקאל היה הדמות שלו איך 'ישיבה בחור' צריך להיראות... בכך הביע אבא הערכתו כלפי המלמד שלי כדי שארצה לקבל ממנו ותהיה בי הערכה וכבוד כלפיו, וגם הביע רחשי לבו אודות מעלת בני הישיבות שהם לגיונו של מלך.

חשוב גם לציין, שאבא היה 'נורמטיבי' בהתנהלותו. איש בין אנשים, ועושה מה שצריך לעשות. בצעירותו ארגנו בביהמ"ד 'חניכי הישיבות' בב"ב שיעורי תורה, ומדי שבוע הוצרכו להדביק מודעות ליידע את הציבור מי ימסור שיעורו השבוע. אבא תיאר שהוא יחד עם 'בלחט"א רשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א בצעירותם היו דואגים לפרסום המודעות הללו.

לאבא היתה מורשת ממרן החזון"א, שכן מלבד היותו דודו זכה הוא עוד בנערותו לשמשו ולישון אצלו וכך לראות הנהגותיו בכל דבר ועניין, והוא ראהו כרבו המובהק. הגר"מ קפלן שאלו פעם מה למד בעיקר ממרן החזון"א, ואבא השיבו: "לא להתבלבל בחיים...".

אבא היה מספר לנו, כי באחד הימים צעד עם מרן ה'חזון איש' מגבעת רוקח ועד לרחוב בלי בו התגורר לימים לאחר מחלה שלקה

לשונם דבר שקר" שהוא עניין של הרגל. הוא תמיד הראה, שהדרך הטובה ביותר לחנך הילדים לכך היא באמצעות דיבור בעקיפין בגנות השקר, כגון סיפורים ועובדות מגדולים ויראים. כך במשך הזמן הצליח לשרש מלבנו את המידה הרעה. מעודו לא אהב לתפוס ברגע אמירת השקר, דבר שעלול להפיל את רוחו של הילד שייתפס כ'שקרן' ויתקשה לצאת מכך. אך על עוון השקר היה יוצא מגדרו ומעניש כדי להראות חומרת הדבר.

הוא היה חכם הרזים בידעו איך להעיר בצורה חכמה שתתקבל על לב השומעים בחיוך, וכפי שאירע פעם שנסע ברכבו של אחד ממקורביו והלה נהג במהירות גבוהה מדי לטעמו של אבא. אבא פנה אלו בתהייה: "מעניין הדבר שאף אחד לא עוקף אותך בכביש..."

סיפור מיוחד שלא ימוש מזיכרוני אירע בילדותי, כשמצאתי פעם שטר כסף בערך גבוה. היה זה ביום שיש, נישתי והראיתי את השטר לאבא בשמחה גדולה. אבא פתח בפניי גמרא גדולה, ולמד עמי את המשנה בבבא מציעא (יב) שמציאת קטן לאביו... ולאחר שהסביר לי את כל הנלמד וההלכה הפטיר בנועם: "כעת מה אתה אומר, על פי התורה למי שייך הכסף?!"

אך כדי להעניק לי תחושת חשיבות הוסיף ואמר: "קח את הכסף שמצאת, ואת רשימת מצרכי השבת שצריכים לקנות אתה תקנה היום את מצרכי השבת ותקנה גם איזה ממתק מיוחד לכבוד שבת לעצמך..."

מאותו מאורע למדתי איך בכל דבר צריך לדעת איך נוהגים על פי ההלכה. בנוסף לכך ניתן לראות כיצד בד בבד עם הלכה הוא הצליח לרומם בנו את חשיבות וייקרת השבת, וזה נחרת בי לכל חיי.

מתוקף תפקידי כרב ביהמ"ד 'הליגמן' נאלצתי להופיע בדיונים המשפטיים בענייניו. באחד הדיונים נשאלתי ממת' אני זוכר את ביהמ"ד 'הליגמן', השבתי בפשטות: מעת שאני זוכר את עצמי. כשהייתי בן שלוש, פעם הפרעתי מעט בבית הכנסת, נישג אלי אבא והודיע לי על העונש שמגיע לי: שבועיים לא אוכל לבוא לבית הכנסת! אין לכם מושג איזו ענישה מחנכת הייתה זו, כשרק חיכיתי וציפיתי כל העת מתי אוכל לשוב ל'הליגמן' לזכות להתפלל לצדו של אבא...

בימי ילדותנו היה מצוי שילדים מחליפים ביניהם חפצים, ולאחר מכן לעתים מתחרטים. אבא רצה ללמד להימנע מכך, שהרי המכירה וההחלפה שלהם אין בה ממש משום שהם קטנים, אך מאידך יש לחנך שאם עושים דבר אי אפשר להתחרט בקלות, וכך ילמדו אחריות מהי. לפיכך אבא היה אומר לנו שהדברים שייכים לאב, ולכן הקטנים צריכים לשאול רשות מאביהם בכל מקרה מעין זה.

אני נזכר, שכילד אהבתי לנסות ולצום יתר על המידה שאבא קבע עבורי, וניסיתי ביום הכיפורים אחד לצום עוד שעה ועוד שעה מבלי שיראו זאת. וכשאבא הורה לי לאכול, טענתי: אבל חברים שלי צמים יותר! מצדו, ענה לי אבא תשובה מחנכת וחריפה כאחת: "ביום הכיפורים מותר לדבר לשון הרע?".

ראוי לקשר זאת לימים אלו בהם אנו מתחילים לומר 'ותן טל ומטר'. אבא תמיד היה אומר לנו ברגש רב באלו הימים: "תראו איך חכמינו חסו על כל נפש יהודי, עד שתיקנו לאחר את שאלת הגשמים שהיא ברכה לציבור כולו, כדי שלא לצער הולכי דרכים..."

אני נזכר באמרה נוקבת בעניין זה. היה זה בצעירותו, כשנסע פעם לנחם ת"ח בחיפה. בבואו לחזור ראה בתחנה המרכזית בחיפה שיש תור לנסיעה לת"א בכמות אנשים שיכולה למלא כארבעה עד חמישה אוטובוסים, ושיער שיצטרך לחכות למעלה משעה. והנה רואה הוא, שבסמוך יש קו מאסף שמגיע גם הוא לת"א, אך מאריך דרכו כרבע שעה דרך כמה יישובים, והחליט לעלות עליו וכך יגיע ליעדו מהר יותר - וכך הווה. לאחר מכן אמר לי, שהתפלא לראות כי כמעט איש מהממתנים לא עלה עליו, ואז הבין שכשדסם נאלץ להמתין בתור הוא עושה זאת עבור עצמו, הוא מוכן לבזבז זמן רב לשם כך. אבל המאסף נוסע עבור אחרים למקומות שהוא לא נצרך להם, וזה דבר קשה לאדם לעשות, ולכן הוא אפילו לא מחשב כמה זמן יוכל לחסוך! פעם התרחשה בבנין שדרנו בו סתימת ביוב קשה, שכל מי שמעט מכיר מבין מיד שהוא לא היה קשור כלל לדירתנו, שכן לא היה מדובר באותו קו ביוב ולא היה הדבר ניכר אצלנו. אך השכנים באו אלינו בתלונה שהיות ואנו משפחה ברוכת ילדים בלעה"ר לבטח נגרמה הסתימה בגללנו, וביקשו שנשלם זאת.

כששמע אבא את הדברים מיד פנה לאמא וביקש ממנה שתזמין אינסטלטור שיתקן את הסתימה על חשבוננו. כשראיתי זאת התרעמתי מעט. חיינו אז בידלות ולא היתה הרווחה בביתנו, ידעתי שאין צדק בטענות השכנים, והיה אכפת לי על הוצאת כסף שאינה צודקת.

כשראה זאת אבא קרא לי ואמר: "שעיה'לה, דע לך, לחיות טוב עם שכנים זה כרוך בעלות של כסף, ולעתים שווה לשלם מעט ובלבד שנוכל לחיות טוב עם השכנים". היה זה לקח שלא יישכח מזיכרוני. והוא נזכר במעשה נוסף: היה לי נוהג קבוע ללמוד עם אבא בשעת צהריים במשך תקופה. באחד הימים כשהגעתי הביתה ללמוד עמו כהרגלי, אמר לי אבא בנימת התנצלות, שקבלת הקהל היום לקחה זמן רב יותר מהצפוי ולכן הוא יילך לנוח מעט ולאחר מכן נלמד את לימודנו המשותף.

אלא שלפתע אני שומע את אבא קורא לי מחדרו. הוא מראה לי את אחד מספרי הראשונים שפתח בידיו וכולו נרגש, וכה סיפר: "אתמול היו כאן אנשים שבאו לשאול שאלה מורכבת, וחשבת לאחר דין ודברים מה צריכה להיות ההוראה, אך לא הייתי בטוח בכך, וביקשתי לחשוב על הדברים מעט בטרם אענה להם. עתה בעלותי על יצועי נטלתי עמי אחד מספרי הראשונים, ולפתע אני רואה מפורשות שאחד הראשונים אומר בדיוק הפוך כמה שחשבת, ואמרתי לעצמי: איזו סייעתא דשמיא שלא הזדרזתי לפסוק שלא כהוגן, וביקשתי להמתין מעט והקב"ה הראה לי מהי סייעתא דשמיא..."

(הרב מ. ברמן | יתד נאמן / י"ז במרחשוון תש"פ)

בה. מרן החזו"א פסע לאטו כל הדרך, ולפני שהגיעו אמר לו: "רואה אתה, הולכים לאט לאט ולבסוף מגיעים, לו היינו עומדים על מקום אחד לא היינו מגיעים...". והסביר לנו אבא: "חשבת' לתומי שדיבר דברי מוסר בלבד, לאחר זמן הבנתי את הדברים לעומקם, כדרכו: היה זה לאחר שלקה בלבו ורופאיו הזהירוהו לבל ידבר במשך שישה שבועות. במשך זמן זה, כשרק יכול היה להוציא מפיו כמה תיבות ספורות, מיד רמו לי להוציא את מחברתו ושכתוב עבודו כמה תיבות. כתבתי שלוש תיבות כפי שיצאו מפיו, ויותר לא יכול היה לומר. למחרת שוב ביקש ממני שאמשיך באותו עניין, וכתבתי מפיו עוד כמה תיבות. כך נמשך הדבר במשך תקופה קצרה, ולבסוף מכל התיבות הללו נהיה 'סעיף קטן' אחד בספר חזו"א על הלכות שבת. למרות שידע שלאחר זמן יוכל להמשיך לכתוב כרגיל", חידד אבא את הנהגת הדוד הגדול, "בכל זאת נהג כך ללמד שבכל עת וזמן אין אתה רשאי להיבטל הימנה, וכפי שהגדיר זאת באותה הלכה: 'הולכים לאט, אך בסוף מגיעים'".

אגב, אבא העיד על עצמו שאחר פטירת דודו מרן החזו"א קיבל על עצמו שבכל דבר שיוזמן בחייו יחשוב איך היה נוהג בזה מרן החזו"א. ואכן ניכר כמה עמד בזה וחי לפי קבלה זו כל ימיו, כאשר המסר העיקרי שאבא למד ממנו ולימד אותנו הוא - אין לנו ערך אחר זולת התורה הק' ולימודה.

למרות קרבתו לגדול הדור, ועל אף גדולתו האישית, לא אחז הוא מחינוך 'להיות גדול הדור'. לדעתו, עלינו להשקיע עצמנו בתורה והקב"ה הוא שיקבע עתידנו. אני זוכר שנער בר מצווה ביקש ממנו ברכה "שיהיה גדול בישראל", והשיב לו אבא בנימת תוכחה ואמר: "אף אחד מגדולי ישראל לא למד בשביל להיות גדול בישראל, הם למדו בשביל להבין את הדף גמרא שלמדו באותו זמן..."

עובדות רבות ונפלאות נשמעו אודות מרן זצוק"ל ורגישותו הרבה לעניינים שבין אדם לחברו. בנו הגראי"ש שליט"א מספר מאשר ראו עיניו מהליכותיו בקודש:

אספר משהו שבני ביתי התרגשו מכך מאוד: באחד מימי הסוכות התקיימה ברית לאחד מנכדיי ואבא זצוק"ל הגיע לביתנו לסעודה שהתקיימה בסוכה שעל הגג, ולשם כך הוצרכו להעלות מים בדליים לנטילת ידיים. הילדים מתארים כמה התרגשו לראות כיצד אבא, שכה הקפיד על נטילת ידיים בשיעור גדול, דואג לפתע לצמצם במים ככל אפשר. לפליאת אחד הנכדים אמר, שכדי שלא יצטרכו לטרוח בהבאת המים יש לדקדק כמידת ההלכה ותו לא.

עוד אני זוכר, שלפני שנים רבות כשהגיע אחד מגדולי הת"ח זצוק"ל להתפלל בביתנו ל'הליגמן' כשאבא כיהן שם כרב, ראה שיש דמויות אריות לצד ארון הקודש. אצל הנוהגים על פי הסוד הדבר אינו מקובל והוא שאל את אבא כיצד לא מקפידים כאן על כך. אבא שתק ולא השיב. הלה כנראה חשב שאבא אינו מבין, ושוב שאלו בהסבירו שהדבר אינו מקובל, עד שאבא ענה בענווה ומתוך זהירות בכבוד האורח: "אצלנו נוהגים כך..."

באמת, ולכן החליט לעמוד לימינו בכל כוחו".

כששואלים מהי סיבת ההצלחה שהאירה לו פנים בכל מסעותיו להשגת תקציבים כה גדולים, מן הראוי לצטט את שאמר לימים מרן הגר"מ מ"שן צוק"ל: שרבי נתן צבי מריח בכל הליכותיו 'ערליכקייט'. היראת שמים האמתית והמסירות נפש שהייתה לו למען מימוש המטרות שהציב לעצמו הן אלו שעמדו לימינו בכך כל השנים.

יש לו בית מדרש רוצה מאתיים

אבל איש לא העלה בפניו את התהייה איך מקימים עוד ועוד כשאים ממון אפילו בעד הקיים?

שאלה זו הוא נשאל פעם מאחד הנדיבים הגדולים של הישיבה ששאלו במעט התרסה: "מדוע צריך ראש הישיבה לעשות ישיבה כה גדולה, והרי די והותר מה שיש לו עתה ומדוע כה מתאמץ להגדיל ולהרחיב עוד ועוד?"

שאלו הגר"צ צוק"ל בחיכוך הנודע: "וכמה כסף יש לך?!", והוא נקב בכמה עשרות מיליונים שהיו ברשותו באותם ימים. השיב לו הגר"צ: "וכי אין לך מספיק ממון כדי לנוח כל החיים אתה וכל משפחתך? ומדוע אתה ממשיך לעבוד ולעמול ולא יושב על זרי דפנה בלימוד ועבודת ה' בלבד?"

כשראה ראש הישיבה במראה פניו כי הדברים נשמעים הוסיף ואמר: "אלא אתה ממשיך בכך כי חשוב לך מאוד להצליח עוד ועוד במה שאתה עושה. אם כך, גם אני רוצה להצליח עוד ועוד בחיי עולם..." (אגב, אחרי חצי שנה הגיע אותו נגיד לבקש ממנו מחילה על שאלתו זו, באומרו, שמאז שאל אותו זאת, במשך החצי השנה האחרונה לא הצליח לסיים שום עסק מניב כפי שהורגל עד אז! הוא ביקש את מחילתו. כמובן שראש הישיבה מחל ובידו, ולאחר תקופה הוא אכן המשיך לעשות חיל והגדיל את נתינת ממון בעד הישיבה בזכות כך).

רבי נתן צבי צוק"ל אף דיבר רבות על כך שכל נושא גיוס הכספים עבור הישיבה אינה עבודה כסתם עבודה, הוא ראה בכך גופי תורה ממש, בהדגישו שהאמצעים לקיים תורה הם הם גופי תורה. וכך גם הייתה ההתנהלות שלו בכל הנושאים הקשורים לכך. הוא ראה בכך שליחות אמתית לבנות בנינים של תורה, להרחיב גבולות התורה, והשקיע כל כוחותיו בתחושה כי גופי תורה הם. וזו הייתה אחת הסיבות המרכזיות להצלחתו המיוחדת בהשגת האמצעים לכך בכל מקום אליו הגיע כל השנים, כי הנדיבים ראו את ההתייחסות האמתית שהוא מייחס לכך כגופי תורה ממש.

"אני זוכר עד היום בהתפעלות", ממשיך הגר"ב שליט"א, "שמיד ביום הראשון אמר רבי נתן צבי שחייבים להתחיל לעשות השתדלות להשגת הממונות ויצא לכמה בתי נדיבים כאן בארץ, וכשסיים זאת אמר לי רבי נתן צבי והארה על פניו: 'עשיתי את ההשתדלות המוטלת עלי, ועלינו לסמוך שמשמאי יסייעו בעדינו'.

"במיוחד ניחן במידת האחריות, ואת האחריות הזאת ראינו בכל צעד ושעל בדרכיו בהנהגת הישיבה. כך, לדוגמה, באחת הנסיעות הראשונות כשנסענו לארה"ב הייתה זאת נסיעה מעייפת מאוד, וכל הלילה רבי נתן צבי לא עצם עין והשתדל לומר תהילים וללמוד את לימודיו. כשהגענו למחוז חפצנו בבוקרו של יום, במקום לסור למנוחה קצרה, החל מיד בסדרת פגישות במשך היום כולו, ויקשה לתאר באילו קשיים לוו כל המסעות הללו, שחלקם ברוך ה' הניבו פירות מניבים, אבל זו הייתה עבודה קשה במיוחד. רבי נתן צבי מעולם לא הביע כל טרדנה, ואדרבה, באותו ערב כששבנו מסדרת הפגישות, והיינו צריכים לסור למנוחה קטנה, קיבלנו טלפון נוסף שאחד הגבירים שחיפשנו אותו מחכה לנו ב'לורנס' - מרחק כשעה נסיעה ממקום שהיינו. הייתי בטוח שהראש ישיבה לא יסכים לכך, הוא היה נראה באמת מותש, ואפילו לא הצעתי לו זאת. אבל מיד כששמע על כך אמר לי בפסקנות: 'וכי אנו עושים זאת בעבורנו, זה הרי בשביל תורה, הקב"ה נתן כוח למי שרוצה להגדיל תורה...' ובלי אומר ודברים ציווה לנסוע לאותו נדיב למרות שכוחותיו לא היו עמו כלל".

הבנק הנפרד

רבי נתן צבי בהארת פניו הייחודית היה כובש ממש את כל רואיו, וזו הסיבה שהייתה לו הצלחה מיוחדת במינה גם במסעות גיוס הכספים בארצות הגולה. כל אימות שנשע התקבל ראש הישיבה בהערצה, והכל חשו בגדלותו העצומה וברצונו האמתי להרחיב מקום התורה ולבססו, וזו הייתה הסיבה העיקרית שהביאה להצלחתו הגדולה במסעותיו.

"במסעותינו של גיסי הגאון רבי נחמן ושל, לא אחת שאלו אותנו אנשי הגולה: מדוע אנו כה מטריחים להביא כל פעם מחדש את ראש הישיבה למסעות אלו, והרי הוא אינו בקו הבריאות והדבר אינו קל בעבורו! והשבנו את האמת: 'תמיד אנו חשים שהוא סוחר אותנו לבוא עמו - ולא להיפך'..."

"מי שהכיר את ראש הישיבה", מסיים הגר"ב קרליבך שליט"א, "ידע וראה שהוא חיפש כל הזמן רק איך להוסיף מבצעים ולחזק הלימוד בכל צורה שהיא, מבלי להתייחס כלל לערך התקציבי העומד מאחוריהם. באחת התקופות, כשהיו קשיים במצבה הכלכלי של הישיבה, כולנו היינו בטוחים שהוא יפסיק עם המבצעים שהוא מכריז בעת הסיומים לקראת הזמן הבא, שהרי אין מקורות מימון לקיימם. אולם בפועל, לאחר שבקעה שירתם המרגשת של המסיימים ששרו מנהמת לבם 'כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה', התמוגג ראש הישיבה צוק"ל מנחת, והכריז בדרשתו על המשך המבצעים ועל מבצע חדש לקראת הזמן הבעל"ט שהוא מבצע על מבצעי הרבים..."

"הוא היה אומר לנו בגערה ממש: 'וכי אין לכם די הערכה לתורה? הרי זהו בנק נפרד שממנו מגיעים כל הכספים להגדלת התורה, ומי שיוכל לתת את הסכום הנצרך יוסיף להרבות תורה בפעליה הברוכים!'"

(יתד נאמן - סוכות | הרב מ. ברמן)

כיון שכאמור היא הופכת את האדם למהות אחרת, ודרגות רבות בלומדי התורה.

ואם נתבונן נראה כי חג שמחת תורה הוא המועד שבו גדלים מעגלי הרוקדים ומתרחבים מתוך שמחה עצומה בלילה ואף ביום למחרת, וישנם אף החוזרים ורוקדים שוב במוצאי החג, וכל זה מחמת השמחה הגדולה שזכו לסיים חמישה חומשי תורה. ואם כן, בשמחה שכזו שהיא על סיום של לא רק חמישה חומשי תורה אלא של הש"ס כולו, הרי היא שמחה גדולה ועצומה ומכופלת שבעתיים לאין ערוך.

סגולת ה'חפץ חיים': עת רצון ב'סיום'

בבית מדרשו של מרן הרב אלישיב זצוק"ל בכל סיום מסכת, גם אם לא היה זה על מסכת שלמדו כולם בשיעור אלא מסכת שלמד מרן בפרטיות בינו לבין עצמו, כל ציבור המשתתפים אמרו את נוסח ה'הדרן' יחד עמו. כיון שזו עת רצון גדולה הצטרפו כולם לתפילה המיוחדת והמרגשת הזו בהדרן, אשר בה מעתידים על המשך לימוד התורה והשגת קניינים נוספים בה על ידי סיומים נוספים, ואף תחינה

על הדורות הבאים שלא תמוש התורה מפייהם עד עולם. וכבר למעלה בקודש, כשביקר חמי הגה"צ ר"י גרודזינסקי שליט"א בארה"ב אצל דודו הגאון רבי יעקב קמיניצקי, ביקש שידון לבחור מבוגר. אמר לו ר' יעקב: "מקובלני מה'חפץ חיים' שזמן 'סיום' הוא עת רצון. כדאי שתבוא לכאן בעוד ימים אחדים, אז יהיה כאן סיום בישיבה וזו עת רצון המסוגלת לברכות". ואכן טרח והגיע שוב לאחר שבוע לסיום וקיבל את הברכה הנצרכת.

לא אחרי קריאת תהילים או פרק שירה, גם לא אחרי שיעור תורה או בשעת רעווא דרעווין בשבת קודש, אלא דווקא בסיום. שם, אמר ה'חפץ חיים', נמצאת ה'עת רצון' הטובה.

ואם דברי ה'חפץ חיים' אמורים על סיום מסכת אחת, בוודאי שכאשר מדובר על סיום הש"ס כולו המורכב משישים מסכתות המשמשות כמגן וחומה מפני המזיקים כנאמר (שיר השירים רבה ו, ב) "שישים גיבורים סביב... כולם אחוזי חרב מלומדי מלחמה - אלו שישים מסכתות", בוודאי ישמשו כמגן עצום מפני כל המזיקים להשפיע שפע טובה וברכה.

(מתוך עלון 'שואלין ודורשין' יוגש תש"פ)

המשך מעמוד 21 | סיום הש"ס במנצ'סטר

הגר"נ קפלן אמר שבקריאת שמע מניחים את היד על העיניים, ולדבריו המשמעות של זה היא סמלית, כדי לבטא שיש הרבה דברים בעולם הזה שאנחנו לא יכולים להבין בעיני בשר. גם יעקב אבינו כשנפגש עם יוסף אמר 'שמע ישראל', בכדי לבטא שכל הצרות שעברו הם משהו שאי אפשר להבין והדרן להתמודד עם זה, היא רק באמצעות אמונה.

מעמד היסטורי

המעמד ההיסטורי נערך כאמור בפאר והדר לכבודה של תורה, ליד שולחנות ערוכים בטוב טעם ע"י קייטרינג "גרסקופ" היוקרתי. את המעמד הנעימו בשיר וזמר מקהלת "מלכות" בהרכב מלא, תזמורת המנגנים, בניצוחו של ר' מונה רוזנבלום ומוישי רוט ובהפקת שלום וגשל. בנוסף השתתפו ר' זאנוויל וינברגר ור' אהרלה סמט. מצגת אמנותית מיוחדת בשם "הנה ימים באים" הוצגה ע"י "פלאן" של ר' מרדכי צין ור' יוסי פולק.

הציבור התפזר לביתו בתחושה מרוממת ונפלאה ושב לביתו בתחושה כי מדובר במעמד היסטורי שייחרת בדברי ימיה של מנצ'סטר התורנית, ובמעמד שיש לו השפעה עצומה על עולם התורה בעיר, שזכה לכבוד מיוחד בזכות ארגון דרשו שהפיק עבורו מעמד היסטורי לכבוד גומרה של תורה.

ליום הוא פתרון לכל הבעיות של הדור, שרואים בחוש שכאשר האב נמצא במסגרת תורנית קבועה זה מרים את כל הבית. הגר"א שיף אמר כי הוא זוכר כיצד מנצ'סטר הייתה קטנה הרבה יותר, והעלה על נס את החלק של דרשו בהתפתחות התורנית והיהודית של מנצ'סטר בשנים האחרונות, והביע תקווה שמהפכה זה תתרחב ותתמשך.

בהתחלת הש"ס כובד המג"ש הרה"ג ר' שמחה במברגר שליט"א, מגדולי הר"מים הנודעים בדף היומי בעולם כולו, ואשר נודע כשיעור הדף היומי הגדול ביותר באירופה, בו משתתפים מדי יום מאות משתתפים מכל החוגים. הרב במברגר דיבר בהתרגשות עצומה על המהפכה של דרשו בעולם התורה, בפרט נוכח הנתון המדהים, עליו חזר בדבריו, על כך ש-219 אלף יהודים נבחנו עד היום במבחני דרשו השונים, מה שמלמד יותר מכל על הצימאון של הדור לידיעת התורה.

הנואם האחרון שגם ריגש את הקהל באופן יוצא דופן, הוא הגאון רבי ניסן קפלן, ראש ישיבת "דעת אהרון" בהר נוף, שנשא דברים מרגשים מאוד על החשיבות לחייו של כל יהודי בהשקעת ראשו בלימוד התורה. הגר"נ קפלן חיזק את הנוכחים בדברי אמונה בהירים וזכים, ואמר כי שמע מסבו שהיה בסיביר שש שנים, דבר חיזוק מבהיל.

◆ האם צריך להסיר כתמי חלודה מכלי לפני הגעלתו?
◆ האם מותר להגעיל כלי כדי להופכו מבשרי לחלבי?
◆ האם צריך להגעיל את השיניים התותבות לפני הפסח?

הכשרת כלים ב'ליבון' ובהגעלה

• כלי ששימושו במגע ישיר עם האש ללא תוספת נוזלים - לא ניתן להכשירו בהגעלה, כי אם ב'ליבון'. ליבון פירושו מגע ישיר של הכלי עם האש עד שיתזו ממנו ניצוצות, או עד שתתקלף שכבתו העליונה.

• כלל הוא בהכשרת כלים: 'כבולעו כך פולטו' - בדרגת החום שבה נבלע האיסור, בה 'יפלט'. ולדוגמה: כלי ששימושו ב'כלי ראשון' שעל האש - יש להגעילו בכלי ראשון שעל האש.

• כלי שרוב שימושו שלא ב'כלי ראשון', ולא ניתן להכניסו לכלי ראשון, ניתן להגעילו על ידי 'עירוי' מכלי ראשון על גבי אבן מלוכנת, והזזת האבן על פני כל הכלי.

• לפני הגעלת כלי, חובה להסיר ממנו כל חלודה שיש בה ממשות, דהיינו כזו שכאשר מגרדים אותה נוצרים פירורי חלודה, אך לא בכתמי חלודה שאין בהם ממשות.

• מעיקר הדין, מותר להגעיל כלי חלבי על מנת להופכו לבשרי, וכן להיפך; אך כבר מאות בשנים שנהגו ישראל איסור בדבר. ובדיעבד, אם הגעילוהו, ניתן להופכו לבשרי או לחלבי. ואף לכתחילה, האיסור הוא רק כאשר ההגעלה נעשית למטרה זו, אולם, אם ההגעלה נעשתה למטרה אחרת, וכגון שהגעילו את הכלי מחמץ על מנת להשתמש בו בפסח, מותר בהזדמנות זו להופכו מחלבי לבשרי, ולהיפך.

אופן ההכשרה של כלים שונים

• חצובה שמעמידין עליה סירי חמץ כל השנה על גבי האש - מעיקר הדין אין צורך להכשירה לפסח, אך מפני חומרת איסור חמץ - הצריכו להכשירה ב'ליבון קל'. ויש אומרים שבזמננו, שמסגרת החצובה שעל גבי הכיריים רחבה מאוד, והאש אינה נוגעת בכולה - היא טעונה 'ליבון חמור'.

• שיניים תותבות - נוהגים שלא להכשירן בין בשר לחלב, מטעמים שונים, אולם, לענין איסור חמץ, נחלקו הדעות אם צריך להגעילן.

• מדיח כלים אשר דפנותיו עשויות אלומיניום - נחלקו הפוסקים אם ניתן להכשירו לפסח, או שראוי להימנע מכך; וכן נחלקו אם מותר להשתמש במדיח אחד לכלים חלביים ובשריים.

• מחבתות חמץ, שמטגנים בהן חמץ בשמן - לדעת השולחן ערוך ניתן להכשירן לפסח בהגעלה, ולדעת הרמ"א, לכתחילה יש ללבנן בליבון קל. וכן סיר שמשמש בקביעות לדברים שמתייבשים בסוף בישולם, כגון הסירים המשמשים להכנת קוגל אטריות - לדעת הרמ"א, יש להכשירו לפסח ב'ליבון קל', כדן מחבת.

• מחבת חלבית או בשרית - באופן שמוותר להגעילה על מנת להופכה לבשרית או חלבית (ראה לעיל) - נחלקו הפוסקים אם צריך להכשירה בליבון חמור, בליבון קל, או בהגעלה.

• כלי חמץ שיש לו ידית, בהכשרתו לפסח בהגעלה, יש להגעיל גם את הידית. ולדעת הרמ"א, ניתן להגעילה לכתחילה בעירוי מכלי ראשון, אלא אם כן ידוע שהיא עצמה בלעה מחמץ בכלי ראשון.

• כלי חמץ שהגעילוהו לפסח, אך לא הגעילו את הידית, אסור להשתמש בו בפסח; אולם, בדיעבד, אם הידית נתחבה במאכל חם בפסח - המאכל מותר. ואם לא הגעיל גם את הגוף הכלי, ומדובר בכלי מתכת שהוא וידיתו עשויים מקשה אחת - אשר בו עובר טעם החמץ הבלוע בכלי אל הידית - המאכל אסור, מפני שבלוע בידי טעם החמץ שעבר מגוף הכלי.